

مروری بر انواع فعالیت‌های نوین بیمه‌ای در صنعت بیمه جهان و موانع توسعه آنها در ایران

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۲۱۶۶

دی‌ماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات اقتصادی

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. تقسیم‌بندی انواع بیمه	۲
۲. برخی از موانع توسعه رشته‌های بیمه‌ای در کشور	۵
۳. انواع پوشش‌های بیمه‌ای رایج در ایران و جهان	۱۳
جمع‌بندی و پیشنهادات	۳۵
منابع و مأخذ	۳۷

مروری بر انواع فعالیتهای نوین بیمه‌ای در صنعت بیمه جهان و موانع توسعه آنها در ایران

چکیده

در این گزارش به‌طور مختصر تقسیم‌بندی انواع بیمه بیان خواهد شد. در ادامه به برخی از موانع توسعه رشته‌های بیمه‌ای در کشور اشاره شده و تنگناها و نارسایی‌هایی که به دلیل آنها به‌وجود آمده‌اند مورد بحث و بررسی قرار خواهند گرفت. همچنین انواع پوشش‌های بیمه‌ای رایج در ایران و جهان، موضوع بخش دیگری از گزارش بوده و در نهایت جمع‌بندی و پیشنهادهای ارائه خواهد شد.

مقدمه

رشد اقتصادی مستمر، یکی از وظایف کلیدی و مهم حاکمیتی دولت‌هاست و پیچیدگی و تنوع روزافزون در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی دنیای امروز، باعث گردیده که بیمه از عناصر کلیدی و تعیین‌کننده برای امر رشد و توسعه اقتصادی کشورها و اقتصاد جهانی به شمار آید. بنابراین اگر دولت‌ها بخواهند به وظیفه حاکمیتی خود در زمینه تأمین رشد اقتصادی مستمر جامعه عمل بپوشانند مجبورند به رشد و توسعه صنعت بیمه و افزایش ضریب نفوذ آن اهتمام ویژه‌ای مبذول دارند.

سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه یکی از اساسی‌ترین اقداماتی است که از طریق آن می‌توان به توسعه محصولات جدید بیمه‌ای و یا ارتقای کیفیت محصولات موجود بیمه‌ای دست یافت و بدین ترتیب به توسعه و گسترش نفوذ بیمه در جامعه کمک کند.

محققان و اندیشمندان، نقش بیمه در اقتصاد را از دید کلان شامل حفظ ثروت ملی، تضمین و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها، ایجاد اعتبار و توسعه مبادلات و بهبود موازنه‌های ارزی و در اقتصاد خرد شامل افزایش میل پس‌انداز، افزایش کارآیی بازرگانان، ایجاد امنیت مالی جهت فعالیتهای بازرگانی و کمک مؤثر در توزیع نسبی هزینه‌ها می‌دانند. صنعت بیمه توانسته است که در کشورهای مختلف به چنان جایگاهی دست یابد که با ایجاد اطمینان در مجموعه فعالیتهای اقتصادی، نقش کلیدی را در توسعه اجتماعی و اقتصادی این کشورها ایفا کند.

شرکت‌های بیمه به‌عنوان بخشی از بازار خدمات مالی، مؤسساتی هستند که به جمع‌آوری،

سرمایه‌گذاری و توزیع وجوه مالی اشتغال دارند. از این لحاظ شاید بتوان آنها را مشابه مؤسسات دیگری دانست که در این بخش به فعالیت اشتغال دارند، لکن ماهیت عملیات شرکت‌های بیمه در زمینه‌های بالا از خصوصیات ویژه‌ای برخوردار است، که الزاماً بر نحوه اداره و ساختار سازمانی آنها تأثیر گذاشته و این مؤسسات را از سایرین متمایز می‌سازد.

وضعیت و پوشش‌های بیمه‌ای قابل ارائه در صنعت بیمه کشور نشان می‌دهد آنچه در حال حاضر به‌عنوان پوشش‌های بیمه‌ای توسط صنعت بیمه عرضه می‌شود، به دو شکل کلی تدوین و ارائه می‌گردد. گروه اول بیمه‌نامه‌هایی هستند که علاوه بر مصرف داخلی در خارج از کشور نیز باید قابلیت بهره‌برداری داشته باشند و دلیل اصلی آن استفاده‌کنندگان از این نوع بیمه‌نامه‌ها هستند که امکان حادثه در خارج از کشور نیز متصور است که با عنایت به تعامل فیما بین و مضافاً کامل بودن شرایط مورد عمل در شرکت‌های بیمه‌ای در سایر کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد. مانند بیمه حمل‌ونقل دریایی که شرایط حاکم بر بیمه‌نامه‌های صادره در ایران برگرفته از مؤسسه بیمه‌گران لندن می‌باشد و یا بیمه‌نامه‌های تمام‌خطر مهندسی و گروه دوم نیز با توجه به شرایط و قوانین جاری و حاکم بر کشور در ایران تهیه و تدوین می‌گردد و ارتباط تنگاتنگی با قوانین مدون و جاری کشور و مصرف داخلی دارد مانند خیلی از بیمه‌نامه‌های مسئولیت که با توجه به اوضاع و احوال مسئولیت قانونی فرد در ایران توسط متقاضیان اکتیاع می‌گردد که در این راستا تعداد انگشت‌شماری از این دست از بیمه‌نامه و از جمله بیمه‌نامه مسئولیت دارندگان وسایل نقلیه موتوری (شخص ثالث) وجود دارد که از سال ۱۳۴۷ و با تصویب مجلس شورای اسلامی به‌صورت قانون اجباری در آمده و دارای ضمانت اجرایی است.

در ادامه تقسیم‌بندی انواع پوشش‌های بیمه‌ای قابل ارائه در صنعت بیمه ارائه شده است.

۱. تقسیم‌بندی انواع بیمه

از یک دیدگاه بیمه به دو دسته تقسیم می‌گردد:

۱. بیمه‌های اجتماعی (اجباری)،

۲. بیمه‌های بازرگانی (اختیاری).

بیمه‌های اجتماعی ناشی از قانون هستند و بیشتر در مورد اقشار مختلف و طبقات کم‌درآمد جامعه کاربرد دارد و دولت در جهت حمایت از این قشر به موجب قانون، آنها را زیر چتر حمایت بیمه‌های اجتماعی قرار می‌دهد، اما در بیمه‌های بازرگانی، بیمه‌گذار به میل خود و آزادانه به تهیه انواع پوشش‌های بیمه‌ای بازرگانی اقدام می‌کند. در تأمین زندگی اجتماعی افراد، مؤسسات تأمین

اجتماعی، بیمه خدمات درمانی، سازمان بازنشستگی و... در ازای دریافت حق بیمه از سرپرست شاغل خانواده و کارفرمای وی، معیشت او و خانواده او را در برابر خطرات تهدیدکننده این شخص مانند بیماری، جرح ناشی از حادثه، ازکارافتادگی، کهولت سن و فوت محافظت می‌کنند.

در مؤسسات بیمه‌های بازرگانی سه نوع خدمات بیمه شامل:

۱. بیمه اموال،
۲. بیمه مسئولیت،
۳. بیمه اشخاص ارائه می‌گردد، ولی مؤسسات تأمین اجتماعی فقط در حوزه بیمه اشخاص فعالیت می‌کنند.^۱

صنعت بیمه‌های بازرگانی از یک دیدگاه به دو دسته بیمه مستقیم (غیراتکایی) و بیمه غیرمستقیم (اتکایی) تقسیم می‌شود:^۲

کمبود ظرفیت اتکایی در داخل و عدم امکان استفاده بهینه از ظرفیت اتکایی موجود در صنعت بیمه و وابستگی زیاد صنعت بیمه کشور به منابع اطلاعاتی و فنی مؤسسات اتکایی موجود در صنعت بیمه و وابستگی زیاد صنعت بیمه کشور به منابع اطلاعاتی و فنی مؤسسات و متخصصان خارجی از عمده‌ترین چالش‌های این بخش می‌باشد. به‌طور کلی در سیستم فعلی به تبع فقدان مکانیسم‌های بازار رقابتی، استفاده بهینه از ظرفیت‌های صنعت در این رابطه به درستی صورت نمی‌گیرد و به همین ترتیب در بخش صادرات بیمه و در جذب پرتفوی خارج از کشور نیز شاهد حضور کم‌رنگ شرکت‌های بیمه داخلی در بازار جهانی بیمه اتکایی هستیم به‌گونه‌ای که تراز حق بیمه اتکایی کشور با خارج همواره منفی بوده و نسبت «حق بیمه‌های اتکایی قبولی از خارج به حق بیمه‌های اتکایی واگذاری به خارج» فراتر از ۲۰ درصد نرفته است.

جایگاه تعاملات و همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی که از ابزارهای مهم و نهادی توسعه کمی و کیفی صنعت بیمه، بازاریابی و جذب مشتری و انتقال تکنولوژی‌ها و محصولات جدید بیمه‌ای و... به کشور است در نظام بیمه‌ای کشور ضعیف به‌نظر می‌رسد.^۳

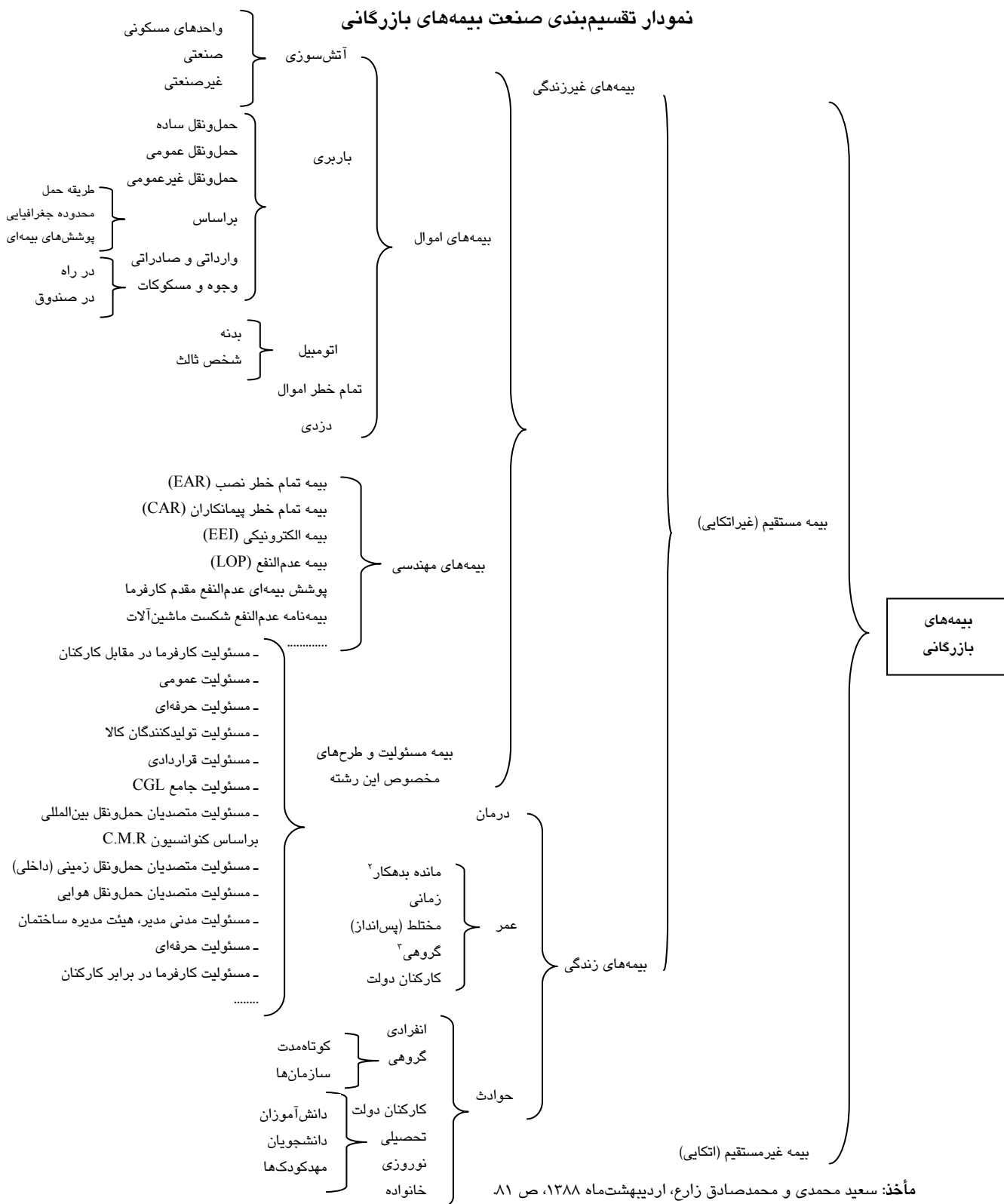
در ذیل تقسیم‌بندی صنعت بیمه‌های بازرگانی در قالب نمودار ذیل ارائه شده است.

۱. سعید محمدی، محمدصادق زارع، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۸، ص ۷.

۲. امیر محمودیان، تأثیر استراتژی فروش شرکت‌های بیمه (مستقیم و غیرمستقیم) بر عملکرد این شرکت‌ها، ص ۴۱.

۳. برنامه تحول در صنعت بیمه کشور، بیمه مرکزی، ۱۳۸۷، ص ۲۸.

نمودار تقسیم‌بندی صنعت بیمه‌های بازرگانی

مأخذ: سعید محمدی و محمدصادق زارع، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۸، ص ۸۱.

۱. علی‌اعظم محمدیگی، ۱۳۸۸، صص ۸۵-۸۶.

۲. بهزاد ایثاری، ۱۳۶۵، ص ۱۰.

۳. حمیدرضا حسن‌زاده کریم‌آباد، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، ۱۳۷۷.

۲. برخی از موانع توسعه رشته‌های بیمه‌ای در کشور

یکی از عللی که باعث عدم توسعه سریع بیمه‌ها گردیده این است که رسیدگی و اثبات مسئولیت افراد از طریق ارجاع موضوع به دادگاه دارای تشریفات طولانی بوده و تعداد انبوه این پرونده‌ها مشکلات زیادی را برای مسئولان قضایی و زیان‌دیدگان به وجود آورده است.

از سوی دیگر عدم پرداخت اصولی و سریع خسارت توسط شرکت‌های بیمه نیز مزید بر علت شد، که میزان رضایتمندی بیمه‌گذاران از برخی شرکت‌های بیمه‌ای کاهش یابد.

حتی در موارد صدور حکم به نفع زیان‌دیده، در اکثر مواقع عامل زیان استطاعت لازم برای پرداخت خسارت را نداشته و یا پرداخت زیان موجب اختلال در زندگی او شده است درحالی که تحت بیمه‌های مسئولیت در صورت احراز مسئولیت عامل زیان، بیمه‌گر خسارت وارده به زیان‌دیده را مطابق شرایط بیمه‌نامه پرداخت می‌نماید. متأسفانه در کشور ما بجز رشته بیمه مسئولیت دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی که اجباری است سایر رشته‌های بیمه مسئولیت رشد لازم را نداشته است. علل عدم رشد این رشته از بیمه و پیشنهادات برای توسعه آن را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

الف) هر چند در برخی موارد می‌توان با استناد به قاعده لاضرر، قانون مدنی ایران، قانون تجارت، قانون مسئولیت مدنی و قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی، موارد مسئولیت مدنی افراد را مشخص نمود، ولی در اکثر مواقع باید با استنباط از قاعده و قوانین مذکور احکام لازم را استخراج کرد که این امر باعث تعدد تفسیرها از قانون و اتلاف وقت افراد می‌شود. بهتر است در هر رشته از فعالیت با توجه به مسائل فنی آن رشته مقررات ویژه‌ای درخصوص مسئولیت مدنی تدوین گردد تا بیمه‌گران نیز شرایط بیمه‌نامه را بر همان اساس تهیه نمایند و در مواقع بروز خسارت تکلیف بیمه‌گر، بیمه‌گذار و زیان‌دیده مشخص باشد.

ب) درحال حاضر بجز رشته بیمه مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی و مسئولیت حرفه‌ای پزشکان برای سایر رشته‌های بیمه مسئولیت شرایط مشخص و تعرفه حق بیمه واحدی وجود ندارد و هریک از شرکت‌های بیمه شرایط و نرخ مخصوص خود را اعمال می‌نمایند که این امر می‌تواند باعث عدم صدور سریع بیمه‌نامه و توسعه این رشته از بیمه گردد.

ج) عدم وجود تبلیغات و فعالیت‌های لازم برای شناسایی این رشته از بیمه به مردم.

د) تجهیز بخش بیمه‌های مسئولیت شرکت‌های بیمه به وکلا، کارکنان متخصص، برقراری

دوره‌های آموزشی لازم و ترجمه کتب و مقالات معتبر خارجی در رشته بیمه‌های مسئولیت.^۱

۲-۱. ضعف در فرهنگ بیمه

فرهنگ بیمه‌ای، مجموعه‌ای از نگرش‌ها، باورها، طرز تلقی‌ها و کردارها در بیرون و درون صنعت بیمه است که در بیانات، تصمیم‌گیری‌ها و عملکردها تجلی پیدا می‌کند. تأثیر فرهنگ بیمه بر وضعیت صنعت بیمه از عوامل بااهمیت به‌شمار می‌آید تا آنجا که تحول فرهنگ بیمه‌ای را پیش‌شرط لازم برای تحقق نتیجه مطلوب از تحول در صنعت بیمه دانسته‌اند.

در وضعیت کنونی که تمامیت صنعت بیمه جهانی درحال پوست انداختن است، هیچ عرصه‌ای از تغییر و تحول فزاینده در امان نخواهد بود، صنعت بیمه ایران به‌رغم سابقه نسبتاً طولانی خود حتی در مقام مقایسه با کشور چین که بیمه را از سال ۱۹۸۰ آغاز کرده است بسیار توسعه‌نیافته به‌نظر می‌رسد، شهروندان ایرانی هنوز در نیافته‌اند که همه عرصه‌های زندگی خود را از تولد فرزندان تا سالخوردگی، بیماری و مرگ را می‌توانند به بیمه پیوند بزنند. درصد بالایی از افراد جامعه به‌خصوص در شهرها و مناطق دورافتاده کشور در مورد بسیاری از انواع بیمه به‌ویژه بیمه‌های زندگی اطلاع کافی ندارند. نکته مهم دیگر در این زمینه، حاکمیت روحیه تقدیرگرایی و تسلیم بودن به قضا و قدر در خانواده ایرانی باعث شده تا نگرش و برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت در جهت به‌کارگیری ابزارهای مختلف صنعت بیمه جای قابل قبولی در برنامه اقتصادی خانواده نداشته باشد.

البته باید دانست که این چالش مختص آحاد جامعه نبوده و در بخش‌های گوناگون و با سابقه اقتصادی کشور چون نفت و گاز و پتروشیمی، برق، صادرات و واردات، تسهیلات بانکی و پروژه‌های عمرانی دولتی و خصوصی نیز جاری و ساری است. در سال ۱۳۸۶، میزان بودجه کل کشور به ۲۵۰ میلیارد دلار بالغ شده، در جریان صادرات و واردات کشور معادل ۱۵۰ میلیارد دلار کالا و خدمات جابجا شده و در بخش‌های گوناگون کشور حدود ۷۵ میلیارد دلار (۴۰ میلیارد دلار در ماشین‌آلات و ۳۵ میلیارد دلار در ساختمان) سرمایه‌گذاری صورت گرفته است، اما بخش قابل توجهی از پتانسیل‌های بیمه‌ای موجود در این عرصه‌ها، تحت پوشش صنعت بیمه نبوده و لذا کل حق بیمه تولیدی این صنعت در سال ۱۳۸۶، به حدود ۳/۶ میلیارد دلار محدود گردیده است. درحالی که ۲۸ درصد تولید ناخالص داخلی کشور مربوط به گروه نفت است، تنها ۲/۷ درصد پرتفوی صنعت بیمه کشور مربوط به رشته نفت و انرژی است، از صدها میلیارد دلار موجودی سرمایه وزارت نفت

۱. فصلنامه تخصصی آسیا، ش ۶، بهار ۱۳۷۷.

تنها ۴۰ میلیارد دلار تحت پوشش بیمه‌های داخلی است و از ۴۱ نیروگاه برق کشور تنها سه واحد نیروگاهی آن هم در برخی رشته‌های بیمه‌ای خاص تحت پوشش بیمه‌ای قرار دارند.^۱ واقعیت امر آن است که مدیران دولتی چون به صورت‌های مستقیم و غیرمستقیم به منبع بودجه دولتی متصلند پدیده ریسک برای آنان چندان معنی‌دار نمی‌باشد و لذا تمایلی به پرداخت هزینه برای اخذ پوشش‌های بیمه‌ای نشان نمی‌دهند و آن را هزینه‌ای زائد تلقی می‌کنند و در مواردی هم که به ناچار تأمین پوشش بیمه‌ای در برنامه کار مدیران دولتی قرار می‌گیرد با دیدگاه کاهش هزینه‌ها و تعدیل نرخ به برگزاری مناقصه اقدام می‌نمایند. در فرآیند مناقصه نیز پایین‌ترین نرخ و کمترین حق بیمه جایگزین انتخاب بیمه‌گر معتبر و دارای توان فنی و مالی خوب می‌گردد. حال آنکه در تأمین پوشش برای ریسک‌های مختلف و معاملات بیمه‌ای ملاک اصلی می‌باید اعتبار بیمه‌گر باشد نه نرخ پایین‌تر.

در اکثر کشورهای دنیا برای توسعه فرهنگ بیمه و تشویق جامعه به خرید محصولات مختلف بیمه‌ای معافیت‌های مالیاتی برای هزینه‌های بیمه‌ای منظور می‌نمایند. متأسفانه در کشور ما برعکس روش‌های مرسوم دنیا با خواست دستگاه‌های اجرایی مختلف که با کمبود بودجه روبرو هستند، قانونگذاران به وضع عوارض متعدد بر رشته‌های بیمه‌ای اقدام می‌کنند.

۲-۲. خلأ و نقصان در قوانین و مقررات بیمه‌ای

یکی از موانع اساسی توسعه صنعت بیمه که بعضاً منجر به گله‌مندی و ناراضی‌تای بیمه‌گذاران از عملکرد صنعت بیمه می‌شود ناشی از عدم آگاهی کافی بیمه‌گذاران نسبت به شرایط بیمه مورد نظر و شفاف نبودن شرایط و مندرجات برخی بیمه‌نامه‌هاست. در بیشتر موارد، مشکل زمانی بروز می‌کند که خسارتی اتفاق می‌افتد و بیمه‌گر به استناد مندرجات و شرایط بیمه‌نامه و قوانین و مقررات حاکم بر صنعت بیمه که در بیشتر موارد امکان تفسیر و برداشت‌های گوناگون برای آن وجود دارد، خسارت و یا بخشی از خسارت را رد می‌نماید که براین اساس مشتری ناراضی، یا بنا به‌زعم خویش از حق و حقوق خود می‌گذرد و یا اینکه با مراجعه به دستگاه قضایی مسیری طولانی را جهت دادخواهی طی خواهد کرد. نتیجه این فعالیت علاوه بر ایجاد هزینه برای فرد و جامعه و یا ایجاد مشکلات اقتصادی، قطعاً اعتماد و اطمینان بخشی از جامعه را نسبت به صنعت بیمه کاهش خواهد داد.

از طرف دیگر، در درون صنعت بیمه و در بعد عملیات درون‌سازمانی نیز به‌علت شمول قوانین

و مقررات مالی متعدد، عدم هماهنگی در تهیه و تنظیم بودجه، استفاده از شاخص‌های متفاوت در گزارش‌ها و...، مبانی استنباط از نحوه عملکرد شرکت‌های بیمه مخدوش شده و این عدم شفافیت طبعاً کارآمدی فعالیت‌های شرکت‌های بیمه را کاهش می‌دهد در حالی که کارکرد اصلی قوانین و مقررات روان‌سازی امور و تنظیم چارچوب‌هاست تا کارآمدی سیستم‌ها خدشه‌دار نشود. همچنین نبود دادگاه‌های تخصصی جهت رسیدگی به پرونده‌های بیمه‌ای شرکت‌های بیمه به این مشکل دامن می‌زند.

در حوزه حقوقی هدف تعریف سازوکاری است که بتواند فرآیند و عملیات بیمه‌گری را در قالب قوانین و مقررات موضوعه به بهترین شکل تعیین و منعکس کند.

تعدد قوانین و مقررات موضوعه و برداشت‌های متعدد و مختلف از این قوانین، عدم وجود وحدت رویه در تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها در بخش‌های فنی شرکت‌های بیمه، نارسایی برخی قوانین در پاسخگویی به نیازهای فعلی صنعت از دیگر موانع این بخش می‌باشد.

در کنار آنچه که بیان گردید وجود برخی از قوانین و مقررات عملاً مانعی بر سر راه توسعه و گسترش نفوذ بیمه هستند. به‌عنوان مثال درحالی که بیش از ۷۰ درصد اقتصاد ملی در حاکمیت و یا مالکیت دولت است پرداخت کارمزد بازاریابی به نمایندگان و کارگزاران برای جذب بیمه‌گذاران دولتی ممنوع می‌باشد. این تصمیم تأثیر قابل توجهی در خارج شدن ۷۰ درصد سرمایه‌ها، تأسیسات تجهیزات و... اقتصاد ملی از حیطه علاقمندی و فعالیت بازاریابان حرفه‌ای بیمه دارد.

یکی دیگر از موانع توسعه صنعت بیمه مربوط به نقص و یا خلأ قوانین و مقررات می‌باشد. نقص قوانین مربوط به مواردی است که پوشش‌هایی در حمایت از قشر خاصی تدوین و ارائه گردیده و این درحالی است که علیرغم گذشت چندین سال از اجرای آن متأسفانه، هیچ‌گونه تغییری و یا اصلاحات بنیادی در آن به‌وجود نیامده و عملاً باعث عدم رشد بیمه و مضافاً باعث عدم کارایی و اثربخشی در آن رشته گردیده است که به‌صورت نمونه می‌توان به بیمه صندوق محصولات کشاورزی اشاره کرد که سالیانه میلیاردها تومان به‌صورت یارانه به صندوق پرداخت و بدون هیچ‌گونه مزیت رقابتی از پوشش بیمه‌ای ارائه شده حمایت صورت می‌گیرد که اگر این حمایت به صنعت بیمه و مشتمل بر شرکت‌های بیمه بازرگانی ارائه می‌شد و حمایت یکجانبه از صندوق حذف می‌گردید و همانند سایر رشته‌های بیمه‌ای در این رشته نیز فضای رقابت برای شرکت‌های بیمه بازرگانی فراهم می‌شد نه تنها از بیت‌المال هزینه صورت نمی‌گرفت، بلکه شرکت‌های بیمه با عنایت به ماهیت و رسالت وجودیشان که همانا ارائه خدمات بهتر به بیمه‌گذاران می‌باشد، می‌توانستند خدمات بهتر و مطلوب‌تر را به آن قشر خاص ارائه کنند که با این اوصاف

به نظر می‌رسد تدوین و تصویب این قانون با شرایط حال حاضر صنعت بیمه کاملاً در تضاد می‌باشد بدین معنی ضرورت وجود چنین صندوقی به زمانی برمی‌گردد که در صنعت بیمه فقط چهار شرکت بیمه دولتی در صنعت حضور داشتند و عملاً سود و زیان آنها متوجه دولت می‌گردید، ولی در حال حاضر تنها بیمه ایران است که به صورت دولتی ارائه خدمات بیمه‌ای می‌نماید. لذا قوانین نیز باید با تغییرات صورت پذیرفته در صنعت بیمه از جمله خصوصی‌سازی شرکت‌های بیمه دولتی و مضافاً ورود شرکت‌های بیمه خصوصی به سمت و سوی جدید سوق پیدا کنند. همچنان‌که با تغییر و اصلاح قانون بیمه شخص ثالث با شرایط جدید حاکم بر صنعت بیمه گامی مهم و اساسی به نفع مملکت، رانندگان و صنعت بیمه برداشته شد و این قانون در سال ۱۳۸۷ کاملاً با شرایط جدید ارائه گردید که در سال ۱۳۸۹ نیز تصویب شد.

در خصوص خلأ قوانین می‌توان گفت اصولاً چون قرارداد بیمه، قراردادی دوجانبه بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار می‌باشد، لذا نوع و پوشش‌های مصرح در آن باید با قوانین موجود کشور تطبیق و در راستای تأمین آسایش و جبران خسارت وارده به بیمه‌گذاران باشد که در این راستا یکسری از بیمه‌نامه‌های قابل ارائه هیچ‌گونه نیازی به تدوین و تصویب قانون نداشته و صرفاً براساس شرایط موجود در قرارداد فیما بین بیمه‌گذار و بیمه‌گر و پوشش‌های مد نظر بیمه‌گذار تهیه و تدوین می‌گردد. که در آن مرجع رسیدگی‌کننده به مسائل و مشکلات مطروحه در چارچوب شرایط منعقدده همانند بیمه‌های آتش‌سوزی و یا اشخاص تعیین گردیده است ولی در خصوص بیمه‌های مسئولیت وضعیت متفاوت می‌باشد.

بدین صورت که در مواردی که قوانین در این خصوص وجود نداشته باشد بررسی و احراز مسئولیت افراد نه اینکه صورت نپذیرد، بلکه فرایند بررسی باید از طریق مرجع قضایی تصمیم‌گیری گردد که ضمن اطاله بررسی و پرداخت خسارت به علت نبود قوانین مصوب، خود نیز دچار چالش در محاکم قضایی می‌باشد. به طور نمونه می‌توان به بیمه‌نامه‌هایی اشاره کرد که چون قوانین مربوط به آن در کشور ما تدوین نگردیده است صدور آنها در بررسی و احراز مسئولیت و پرداخت آنها حتی در مراجع قضایی با چالش مواجه می‌شوند، مانند قوانین مربوط به فضای سایبری که در بسیاری از کشورها تدوین و تصویب گردیده است و ارائه پوشش بیمه در راستای آن قوانین شفاف می‌باشد ولی متأسفانه در کشور ما به علت خلأ قانونی عملاً ارائه و تدوین پوشش بیمه‌هایی از این دست با مشکل روبرو می‌باشد، لذا تصویب قوانین با الزامات مورد نیاز روز جامعه الزاماً باعث رشد و کارآیی و اثربخشی صنعت بیمه می‌شود.

۲-۳. شبکه فروش

شبکه فروش صنعت بیمه شامل شعب، نمایندگی‌ها و کارگزاران حقیقی و حقوقی می‌باشد. فقدان نظام مالی و فنی جامع و مدون برای شبکه فروش و نحوه نظارت بر آن، متناسب نبودن میزان کارمزد و هزینه صدور با توجه به وظایف نمایندگان و ابهام در روش اجرای مشارکت در منافع نمایندگان از عمده موانع صنعت بیمه می‌باشد. علاوه بر این، به نظر می‌رسد این شبکه به‌طور مناسب و با توجه به نیازهای مردم و حجم امور بیمه‌ای مناطق مختلف کشور توزیع نشده است.

۲-۴. عدم رقابت بین شرکت‌های بیمه خارجی و داخلی

ورود شرکت‌های بیمه خارجی در ایران و فعالیت شرکت‌های بیمه ایرانی در خارج از کشور جزء آرمان‌های آینده این صنعت است. افزایش سرمایه فعالیت شرکت‌های بیمه و تربیت نیروی انسانی متخصص در این خصوص، احتمال ورشکستگی شرکت‌های بیمه داخلی را کاهش می‌دهد. شرکت‌های بیمه داخلی زمانی می‌توانند با شرکت‌های بیمه خارجی رقابت داشته باشند که ثبات اقتصادی داخلی در کشور وجود داشته باشد و شرکت‌های بیمه از طریق سرمایه مالی مناسب و سرمایه نیروی انسانی متخصص به این امر مهم می‌توانند دست یابند. یکی از استراتژی‌ها برای رویارویی با این مقوله، تشکیل شرکت‌های بیمه مشترک است که حتی بعضاً بهتر از حضور مستقیم شرکت‌های بیمه خارجی در کشور باشد و می‌تواند کانال‌های بازاریابی را در اختیار ما قرار دهد. دولت می‌تواند با تشویق اجرای این استراتژی و برداشتن موانع مالی و قانونی آن، در رسیدن به چشم‌انداز ذکر شده کمک کند.

۲-۵. عدم پرداخت اصولی و سریع خسارت

امروزه، در شرکت‌های بازرگانی و خدماتی فعال در بازارهای رقابتی، مشتری‌مداری پایه و اساس حرکت و بقای سازمان‌هاست و به عبارت دیگر تمامی راه‌های حفظ و بقای یک سازمان و بنگاه اقتصادی، به حفظ و ارتقای وفاداری به مشتریان و مطمئن ساختن آنان از امکان دستیابی‌شان به خدمات موردنظرشان در کوتاه‌ترین زمان ممکن و با بهترین کیفیت ختم می‌شود که این موضوع درخصوص شرکت‌های بیمه بازرگانی به صورت پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران جلوه می‌کند. ازسوی دیگر محصول بیمه از آن دسته کالاهای فیزیکی نیست که ماهیت و کیفیت محصول در زمان معامله قابل لمس باشد، بلکه یک محصول تعهدی است؛ یعنی تعهد به انجام عملی: فروش تأمین ضمانت پرداخت خسارت در آینده در مقابل تعهد بیمه‌گذار در زمان حال به پرداخت حق بیمه.

بنابراین، اصولاً هدف اصلی رویکرد بیمه‌گذاران به شرکت‌های بیمه، دریافت خسارت‌های متناسب با زیان‌هایی است که بر اثر حوادث و سوانح گوناگون ناخواسته، نصیب‌شان می‌شود و لاجرم مدتی فعالیت‌هایشان را دچار وقفه می‌کند که این وقفه در تولید، هرچه طولانی‌تر باشد، به همان نسبت بر حجم خسارت بیمه‌گذاران می‌افزاید. از این رو است که تسریع در پرداخت خسارت بیمه‌شدگان از سوی شرکت‌های بیمه، نه تنها محدود به منافع بیمه‌گذاران بلکه در مجموع از نظر حفظ منافع ملی اهمیت دارد و اصولاً امکان انجام وظایف شرکت‌های بیمه را در قبال کمک به استمرار فعالیت‌ها در واحدهای تولیدی و صنعتی کشور از طریق پرداخت خسارت‌های احتمالی آنها فراهم می‌سازد.

بهبود کمی و کیفی روند پرداخت خسارت تنها بیمه‌گذاران عمده را دربر نمی‌گیرد، بلکه درخصوص بیمه‌گذاران جزء که به عبارت روشن‌تر، آحاد افراد کشورند، نیز اهمیت دارد و در نهایت سبب جلب رضایت خاطر آنان و جذب بیمه‌گذاران جدید از این طریق می‌شود و توسعه صنعت بیمه در کشور و افزایش ضریب نفوذ آن از جمله دستاوردهای تسریع در پرداخت خسارت بیمه‌گذاران است.

بدیهی است شرکت‌های بازرگانی و خدماتی به تناسب نوع فعالیت‌هایشان باید خدمات پس از فروش مطلوب و مورد انتظار مشتریان‌شان را در اسرع وقت ارائه دهند که این مورد درخصوص شرکت‌های بیمه بازرگانی، «پرداخت خسارت» است. پرداخت خسارت باید به صورت شفاف و از طریق آموزش و به‌کارگیری نیروهای کارآمد و متعهد و همچنین ایجاد یک بانک اطلاعات خسارت بیمه‌گذاران در رشته‌های گوناگون بیمه‌ای با ارائه خدمات فراگیر یکپارچه و همگرایی در پرداخت خسارت و نیز کاهش کاغذبازی معمول اداری صورت گیرد. طبیعتاً مشتری بیمه‌گذار هنگام مراجعه برای دریافت خسارت روحیه یک مشتری عادی را که برای خرید جنسی به مغازه می‌رود، ندارد و در نظر گرفتن شرایط روحی او از ناحیه بیمه‌گر ضروری است و نیز از آنجا که انتظار از جمله فرآیندهای سخت و قدری غیرقابل تحمل در هر امری است ضرورت دارد ضمن کوتاه کردن مدت زمان دریافت خسارت، در ساعات انتظار مشتری در دفاتر بیمه‌ای نیز از طرف شرکت‌های بیمه‌گر آموزش‌هایی مختصر و مفید جهت افزایش آگاهی بیمه‌گذاران از حقوق بیمه‌ای خود در نظر گرفته شود.

نکته مهم دیگر اینکه پرداخت خسارت حتی‌الامکان بدون تعطیلی و ۲۴ ساعته باشد. پرداخت سریع و به موقع خسارت بیمه‌شدگان و کیفیت بالای خدمات مرتبط با آن، ضمن آنکه به نحو چشمگیری می‌تواند به افزایش شمار مشتریان شرکت‌های بیمه کمک کند، قادر است آنان را متقاعد سازد تا بیمه‌نامه‌های مورد نیازشان را با نرخ بالاتری بخرند و از بابت حق بیمه‌های بیشتری که می‌پردازند، در ازای خدمات بهتر و سریع‌تری که دریافت می‌دارند، شکوه و شکایتی نداشته باشند. چون اگر حق بیمه‌ها هر قدر کاهش یابد، اما پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران به شکل و شیوه دلخواه نباشد، ثمره‌ای بجز نارضایتی مشتریان شرکت‌های بیمه ندارد و گاه، می‌تواند زیان‌های غیرقابل

جبرانی را به آنها وارد کند.

پرداخت به موقع خسارت بیمه‌گذاران از منظر عدالت اجتماعی هم قابل تأمل و بررسی است، زیرا با جبران خسارت مالی و تأمین امنیت خاطر اقشار گوناگون مردم، زمینه برای توسعه عدالت اجتماعی مساعد می‌شود و در عین حال بیمه‌گذاران از آسیب‌ها و ضربه‌های روحی و روانی اقتصادی ناشی از بروز حوادث و بیماری‌ها در امان می‌مانند.

برخی از مسئولان پرداخت خسارت در شرکت‌های بیمه ممکن است از سر دلسوزی و با انگیزه حفظ منافع شرکت‌ها در پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران، سختگیری‌های بی‌مورد و غیرمنطقی اعمال کنند و این گمان را داشته باشند که با این کار، به سودآوری بیشتر شرکت‌های متبوعشان کمک می‌کنند، حال آنکه چنین نیست و در نهایت ناراضی ساختن بیمه‌گذاران به دلیل عدم دریافت حقوق قانونی‌شان نه تنها به نفع شرکت‌های بیمه نیست، بلکه به زیان آنهاست و بجز لطمه زدن به اعتبار آنها و کاهش مشتریان و پرتفوی شرکت‌های بیمه ثمری ندارد.

در شرایط حاضر، کارشناسی و پرداخت خسارت از حساسیت‌ها و اهمیت بسیاری برخوردار است، چرا که مسئولان واحدهای خسارت شرکت‌ها ضمن آنکه باید منافع اصولی سازمانشان را تمام و کمال حفظ کنند، ضروری است در اسرع وقت نیز بکوشند که لازمه آن هم برخورداری از توان و دانش حرفه‌ای کافی، ایمان و وفاداری به سازمان و در عین حال اعتقاد به مشتری‌مداری و نتایج مثبت آن در حفظ و تداوم فعالیت‌های شرکت‌های بیمه است.

ضمن آنکه انتخاب ریسک‌های مناسب به‌هنگام صدور بیمه‌نامه‌ها و راهنمایی و هدایت بیمه‌گذاران به سوی خرید بیمه‌نامه‌های کامل و متناسب با سرمایه، یک هدف بسیار ضروری است و راه را برای کارشناسی و پرداخت مطلوب خسارت به بیمه‌گذاران و جلب رضایت آنان هموار می‌سازد و به تقویت تعامل شرکت‌های بیمه و بیمه‌گذاران می‌انجامد.

۲-۶. فراهم نبودن بسترهای لازم برای حرکت از نظام تعرفه‌ای به نظام غیرتعرفه‌ای

فضای غیررقابتی صنعت بیمه از مشکلات اساسی این صنعت است که حذف تعرفه از انواع بیمه‌نامه‌ها به عنوان گام نخست به‌منظور رفع این معضل باید صورت پذیرد. طبیعی است که حتی با اجرای قانون حذف تعرفه، ناهماهنگ بودن ساختار بازار با فضای رقابت و نداشتن آمادگی شرکت‌های بیمه برای انجام محاسبات دقیق حق بیمه‌ها، منجر به شکل نگرفتن فضای رقابتی و بهره‌مند نشدن از نتایج مثبت بازار رقابتی خواهد شد.

عمده مشکلات حذف نظام تعرفه‌ای پیش روی صنعت بیمه عبارتند از:

کاهش درآمدهای شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی در نتیجه کاهش نرخهای مورد عمل در بازار، درخواست نرخهای غیرواقعی از سوی بیمهگذاران به خصوص بیمهگذارانی که سهامدار شرکت بیمه نیز می‌باشند، اعمال نرخهای غیرفنی به منظور خارج ساختن رقبا از بازار (دامپینگ)، بروز مشکل در اخذ پوششهای اتکایی از بازارهای داخلی و خارجی، افزایش سردرگمی بیمهگذاران در مواجهه با نرخهای متفاوت به خصوص در رشته‌های فاقد شرایط عمومی مصوب و استاندارد، افزایش سختگیری شرکتهای بیمه در پرداخت خسارت و افزایش شکایات و نارضایتی از صنعت بیمه.

به نظر می‌رسد برای نیل به اهداف فوق الزامات ذیل باید رعایت شود:

تبیین مبانی نظری و قانونی آزادسازی تعرفه‌ها، تدریجی بودن آزادسازی تعرفه‌ها و ارائه برنامه زمانبندی شده برای این منظور با توجه به ماهیت و ویژگی‌های رشته‌های مختلف، تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص در صنعت بیمه جهت تعیین نرخهای متناسب و واقعی، حمایت از ایجاد نهادهای فنی و تخصصی جدید در صنعت بیمه کشور، افزایش نقش و همکاری نهادهای صنفی موجود مانند سندیکا و انجمن‌های صنفی در جهت کمک به تعیین نرخهای واقعی، تحکیم اخلاق حرفه‌ای و برخورد با موارد تخلف در بازار، تعیین استانداردهای تعیین نرخ در رشته‌های مختلف و تهیه شرایط عمومی مصوب برای رشته‌های فاقد شرایط عمومی مصوب شورا، در نظر گرفتن ضمانت‌های اجرایی مناسب و کارآمد برای برخورد با موارد رقابت ناسالم از سوی شرکتهای بیمه، نمایندگان و کارگزاران بیمه، بررسی و تأیید صلاحیت مسئولان فنی و محاسبان فنی نرخ در شرکتهای بیمه و مسئول شناختن این افراد در عملکرد شرکتهای بیمه، تعیین و جایگزینی نظارت‌های غیرتعرفه‌ای به جای نظارت تعرفه‌ای، پیش‌بینی راهکارهای مناسب جهت رسیدگی به شکایات و اختلافات بیمهگذاران با شرکتهای بیمه.

۳. انواع پوشش‌های بیمه‌ای رایج^۱ در ایران و جهان

در ذیل به انواع رشته‌های بیمه‌ای که در ایران و سایر کشورها ارائه می‌شود، اشاره شده است. شایان ذکر است برخی از انواع رشته‌های بیمه‌ای که در کشور ارائه نمی‌گردد، به علت نبود تقاضا، نقص قوانین بیمه‌ای و در برخی موارد فقدان این قوانین و مسائل بازاریابی بیمه‌ای است. همچنین برخی از موارد مزبور زمینه لازم را برای تأسیس ندارند.

می‌توان گفت رویه متداول شرکتهای پیشرفته بیمه‌ای در حال حاضر، ارائه یک محصول

۱. موارد ارائه شده در این بخش برگرفته از سایت‌های بیمه مرکزی و بیمه ایران به نشانی ذیل است:

مشخص بیمه‌ای نیست، بلکه بیمه‌گران نیازهای بیمه‌ای ارائه شده را مبنا قرار می‌دهند. اصولاً تعامل شرکت‌های بیمه داخلی با شرکت‌های بیمه در سایر کشورها از طریق پوشش‌های بیمه‌ای اتکایی صورت می‌پذیرد و در این فرایند تنها شرایط بیمه‌نامه خاصی مورد مبادله قرار گرفته و اصولاً این موافقت بدون تغییر و یا با پیشنهادی از طرفین می‌باشد و در سایر موارد متأسفانه هیچ‌گونه اطلاعات و شرایطی از بیمه‌نامه‌ها قابل دسترس نمی‌باشد چون اولاً هیچ‌گونه تعامل و موافقتنامه‌ای در این خصوص وجود ندارد، ثانیاً در فضای اینترنت نیز تنها موضوع بیمه قابل مشاهده بوده و دسترسی به شرایط بیمه‌نامه‌های قابل ارائه که متضمن تمام مواد و شرایط حاکم بر بیمه‌نامه باشد وجود ندارد و ثالثاً در حال حاضر هیچ‌گونه اعزامی جهت آموزش و تبادل دانش فنی - بیمه‌ای صورت نمی‌گیرد و به همین دلیل است که در خصوص نوع و نحوه پوشش‌های بیمه‌ای جدید و به خصوص قوانین وضع شده در راستای توسعه و پیشرفت صنعت بیمه در آن کشورها نمی‌توان به نتایج مطلوب دست یافت، لذا در صورتی که نیاز به بررسی تطبیقی در این خصوص احساس شود باید کارگروهی به همین منظور تشکیل شود. برای برون‌رفت از موانع موجود صنعت بیمه می‌توان از کشور ترکیه به دلیل اشتراکات فرهنگی و دینی که در زمان خصوصی‌سازی با آن مواجه بود و در حال حاضر به یک وضعیت پایداری رسیده، الگوبرداری کرد.

همچنین می‌توان وضعیت صنعت بیمه در اروپا، بریتانیا، ژاپن، ترکیه و سایر کشورها را بررسی و مطالعه کرد.

در ذیل به انواع پوشش‌های بیمه‌ای رایج در سایر کشورها و ایران به صورت طبقه‌بندی شده به طور مختصر اشاره می‌شود.^۱

۱-۳. بیمه‌های اشخاص (عمر، حوادث و درمان)

- بیمه حوادث و سلامتی اعتبار گیرنده:^۲ این بیمه‌نامه در ارتباط با قرض‌گیرنده‌ای صادر می‌شود که به منظور رفع نیازهای شخصی و خانوادگی خود، اقدام به کسب اعتبار کرده است و ناتوانی احتمالی وی در بازپرداخت اقساط، موجب خسارت برای اعتباردهنده می‌شود.
- بیمه افراد کلیدی سازمان‌ها:^۳ مرگ افرادی که در موفقیت سازمان‌ها نقش مؤثر دارند موضوع این بیمه است. محافظت در برابر خسارت از دست دادن چنین اشخاصی با استفاده از بیمه افراد کلیدی سازمان مقدور می‌شود.

۱. فرهاد دژپسند، ۱۳۸۴.

2. Credit Health & Accident Insurance

3. key-person insurance

● بیمه انفرادی حوادث دندان و مصنوعات دندانی^۱: این بیمه حوادث انفرادی دندان و مصنوعات دندانی، هزینه‌های درمانی دندان‌هایی را که بر اثر حادثه آسیب دیده‌اند، جبران می‌کند. تمامی وسایل مورد استفاده در درمان‌های دندانی مانند ایمپلنت و وسایل ارتودنسی نیز تحت پوشش قرار می‌گیرد.

● بیمه مراقبت‌های پرستاری: افراد سالمند در زمینه‌های مختلف همانند آشپزی و بهداشت شخصی به دیگران نیازمندند. برای این افراد پوشش جدید بیمه‌ای با عنوان مراقبت‌های پرستاری می‌توان استفاده کرد.

● بیمه سرطان^۲: این بیمه‌نامه برای افراد سالمی که فاقد سابقه ابتلا به این بیماری هستند، صادر می‌شود.

بیمه درمان تکمیلی انفرادی، بیمه عمر و پس‌انداز دو نفره و بالاتر (به تعداد اعضای خانواده)، بیمه‌های مستمری، بیمه تمام عمر، بیمه از دست رفتن سود، بیمه جامع اتومبیل، بیمه دریافت اجاره توسط صاحبخانه، بیمه عمر عمومی (همگانی)، بیمه بیماری‌های خطرناک، بیمه تمام عمر به نفع آخرین بازمانده، بیمه افراد دارای نقص عضو موقت، بیمه هزینه‌های تشخیصی، بیمه درمان اعتباری، بیمه مراقبت‌های طولانی نیز جزء بیمه‌های اشخاص قرار دارند.

۲-۳. بیمه اموال

● بیمه صاحبخانه^۳: خانه اجاره شده را تحت پوشش قرار می‌دهد. پوشش‌های استاندارد شامل، آتش‌سوزی، صاعقه، انفجار، زلزله، طوفان، سیل، دزدی، نشست و پوشش‌های تکمیلی شامل: تصادف، هزینه‌های دادرسی، هزینه‌های اسکان جایگزین و بیمه تضمین اجاره می‌باشد.

● بیمه تروریسم^۴: توسط صاحبان دارایی‌ها خریداری می‌شوند تا خسارت‌های بالقوه و حوادث ناشی از فعالیت‌های تروریستی را پوشش دهند.

● بیمه اتومبیل‌های آنتیک^۵: بیمه‌نامه اتومبیل‌های آنتیک، معمولاً پوشش جامعی را برای خسارت‌های ناشی از مسئولیت عمومی، تصادفات، آتش‌سوزی، سرقت، سیل و سایر خسارت‌های طبیعی فراهم می‌آورد.

● بیمه اتومبیل با پرداخت برحسب مقدار رانندگی^۶: در این بیمه‌نامه افراد حق بیمه اتومبیلشان را

1. Individual Dental Accident Insurance for Prosthetic and Natural Tteeth

2. Cancer Insurance

3. Landlord Insurance

4. Terrorism Insurance

5. Antique Auto Insurance

6. Pay as you Drive Insurance

براساس مقدار مسافتی که از آن استفاده می‌کنند، پرداخت می‌کنند.

● **بیمه عدم تقصیر:**^۱ این بیمه‌نامه قرارداد بیمه‌ای را توصیف می‌نماید که صرفنظر از عامل ایجاد خسارت، بیمه‌گذار بابت زیان‌های واقع شده بدون نیاز به اثبات مقصر حادثه خسارت دریافت می‌نماید. این بیمه‌نامه بیشتر در بیمه‌های اتومبیل در ایالت متحده آمریکا، کانادا و استرالیا مرسوم می‌باشد که بیمه‌گذاران بدون اثبات تقصیر نمی‌توانند خسارت ناشی از حادثه واقع شده را دریافت نمایند. انتقادی که به این بیمه‌نامه وارد می‌شود، این است که افزایش حق بیمه و تبدیل بیمه‌گذار به بیمه‌گذار پرریسک دلیل کافی برای تأدیب و مجازات رانندگان بی‌احتیاط نمی‌باشد. همچنین منتقدان بر این باورند که تلفات، خسارات ناشی از حوادث رانندگی، بازیافت و پوشش آن تحت بیمه عدم تقصیر به راحتی امکانپذیر نیست. در مقابل طرفداران این‌گونه توجیه می‌نمایند که وقوع حوادث رانندگی امری محتمل‌الوقوع و اجتناب‌ناپذیر است و لذا نباید رانندگان مقصر را مجازات کرد. علاوه بر آن با وجود بیمه مسئولیت به راحتی می‌توان رانندگان بی‌احتیاط و پرریسک را از دعاوی قضایی هراساند.

● **بیمه دوچرخه:**^۲ این بیمه معمولاً حوادثی مانند سرقت، خسارت ناشی از تصادفات و نابودی کلی را جبران می‌کند.

● **بیمه ریسک سیاسی:**^۳ نوعی بیمه‌نامه است که تجار و بازرگانان با هر حجم فعالیت تجاری با هدف پوشش در برابر ریسک‌های سیاسی دریافت می‌نمایند. چنین ریسک‌هایی شامل انقلاب و یا هر نوع تغییر شرایط سیاسی دیگری است که باعث خسارت می‌گردد.

بیمه ریسک‌های سیاسی پوشش‌های متفاوتی دارد، از جمله پوشش در برابر:

فشارهای سیاسی همانند انقلاب، شورش، آشفتگی‌های داخلی، تروریسم و یا جنگ، مصادره و سلب مالکیت توسط دولت و یا مصادره و توقیف دارایی‌ها، محرومیت‌های دولتی و عدم پذیرش قرارداد و رد آنها، عدم‌النفع، تغییر و نوسان قیمت در برابر ارزش‌های رایج خارجی و یا ناتوانی در بازپرداخت وجوه، اعتبارنامه‌ها و یا دیگر ضمانتنامه‌های مورد تقاضا.

بیمه‌گری ریسک‌های سیاسی وابسته به رشد فعالیت‌های تجاری است و با رشد جهانی و ارتباطات تجاری بین شرکت‌ها در عرصه بین‌الملل هر ساله چنین ریسک‌هایی افزایش می‌یابد. برخی از چنین مبادله‌های تجاری به واسطه ارائه محصولات جدید و یا ورود سرمایه‌گذاران بخش خصوصی رشد بیشتری خواهند داشت. بیمه‌گران بزرگ ریسک‌های سیاسی دارای فرم‌های استاندارد برای پوشش‌های چنین خسارت‌هایی هستند. برای ریسک‌های بزرگ و یا مختلط

1. No-Fault Insurance

2. Bicycle Insurance

3. Political Risk Insurance

استانداردهای خاصی وجود دارد و یا چندین شرکت در قالب سندیکا پوشش ارائه می‌دهند و یا از طریق بیمه مشترک و در برخی موارد با مشارکت بیمه‌گران اتکایی. نمایندگان شرکت‌های بیمه دولتی و یا شرکت‌های بیمه خصوصی با دامنه وسیعی از انتخاب‌های موجود و کارگزاران خاص که توصیه‌های فراوانی به خریداران ارائه می‌دهند، ارائه‌دهنده بیمه ریسک‌های سیاسی هستند. بیمه ریسک‌های سیاسی انقلاب و دیگر شرایط سیاسی که منجر به خسارت شود را تحت پوشش قرار می‌دهد. در برخی از این بیمه‌نامه‌ها پوشش‌هایی نظیر هزینه آزاد کردن گروگان، هواپیماربایی، توقیف اشتباه، مسئولیت قانونی و هزینه تیم مدیریت بحران نیز ارائه می‌گردد.

- **بیمه‌های جرم:**^۱ پوشش دادن خسارت‌های ناشی از جرم برای قربانیان جرم (پوششی برای شرکت‌ها یا مؤسسات جهت تأمین خسارت‌های ناشی از جرم کارکنان مثل دزدی کارکنان).
- **بیمه مرکب دریایی تمام‌خطر نصب:**^۲ این پوشش با تحویل گرفتن اولین محموله تجهیزات و ماشین‌آلات در محل پروژه نصب آغاز می‌شود.

۳-۳. بیمه‌های مسئولیت

- **بیمه مسئولیت مدیران:** مسئولیت مؤسسات را در مقابل خسارت جانی و مالی اشخاص ثالث خارج از سازمان پوشش می‌دهند.
- **بیمه مسئولیت تولیدکنندگان فرآورده‌های غذایی:**^۳ جبران خسارت‌های ناشی از مصرف، استفاده یا حمل و نقل کالا از محل بیمه‌گذار به سایر نقاط. این بیمه‌نامه خسارت‌هایی را که علت آن اشتباه در تولید، نامرغوبی کالا، وجود مواد خارجی، نصب برچسب اشتباه، جابجایی، بسته‌بندی و تحویل باشد پوشش می‌دهد.
- **بیمه مسئولیت ارائه‌دهندگان خدمات اشتراک اینترنت و طراحان وب:** خسارت‌های موجود در این زمینه عبارتند از: تعرض به حسن شهرت و نیک‌نامی اشخاص، هتک حرمت، افتراء، توهین، تهدید به خشونت، ارسال پیام‌های غیراخلاقی و ضدعفت عمومی، افشای اسرار زندگی خصوصی و غیره. به‌موجب دستورالعمل اروپایی اشتراک‌دهندگان خدمات اینترنتی و طراحان وب در صورتی دارای مسئولیت مدنی هستند که از غیرقانونی بودن داده‌های الکترونیکی یا غیرقانونی بودن انتشار آن مطلع نباشند و نیز ابزارهای لازم برای قطع اتصال و توقف ارائه خدمات را داشته باشند.
- **بیمه مسئولیت عرضه‌کنندگان دستگاه‌های پخش موسیقی قابل حمل:**^۴ شرایطی که خطرات

1. Crime Insurance

2. Car Plus Ear

3. Food Product Liability Insurance

4. Product Liability for Manufacturers of Portable Music Player

ایجاد شده در آن تحت پوشش این بیمه‌نامه درمی‌آیند عبارتند از: اشتباه در طراحی دستگاه، تولید دستگاه و دستورالعمل استفاده از آن.

● **بیمه مسئولیت مدرسان:**^۱ بیمه مسئولیت مؤسسات آموزشی، به پوشش حوادثی می‌پردازد که مسئولیت آن مستقیماً به این نهادها بازمی‌گردد. خطرات تحت پوشش این بیمه‌نامه عبارت است از: جراحات وارده به افراد تحت آموزش و نظارت مدرسان، عدم توانایی در ارائه آموزش، نقض حقوق مدنی افراد تحت آموزش، استفاده از روش‌های نادرست آموزش، شکست در پیشبرد تحصیلی افراد تحت آموزش.

● **بیمه فعالیت‌های غیرحرفه‌ای افراد:** این بیمه‌نامه برای فعالیت‌هایی مانند عکاسی غیرحرفه‌ای، ورزش‌های غیرحرفه‌ای، تحقیقات غیرحرفه‌ای و غیره قابل ارائه است.

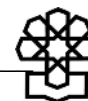
بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندسين طراح، محاسب و ناظر ساختمان، بیمه مسئولیت مدنی جامع شهرداری‌ها در قبال شهروندان، بیمه مسئولیت وزارت راه و ترابری در مقابل استفاده‌کنندگان از راه‌ها اعم از آزادراه، اتوبان و جاده‌های اصلی و فرعی، بیمه مسئولیت جایگاه‌های پمپ بنزین و جایگاه سوخت گاز CNG، بیمه مسئولیت مکان‌های ساختمانی تجاری، اداری و مسکونی، بیمه مسئولیت برگزارکنندگان مسابقات ورزشی، بیمه مسئولیت برگزارکنندگان تورهای سیاحتی و زیارتی، بیمه مسئولیت مدنی شرکت‌های برق منطقه‌ای در قبال مشترکین، بیمه مسئولیت مدنی حرفه‌ای مدیران مالی، بیمه مسئولیت مدنی پرسنل مراقبت پرواز، بیمه مسئولیت قراردادی، بیمه مسئولیت سازمان‌های دولتی، بیمه مسئولیت سردفترداران، بیمه مسئولیت حرفه‌ای وکلای دادگستری، بیمه مسئولیت هیئت‌مدیره، ساختمان‌های مسکونی در مقابل زیان‌های جانی وارد به ساکنین، بیمه مسئولیت پارک‌ها در مقابل مراجعه‌کنندگان نیز جزء بیمه‌های مسئولیت قرار می‌گیرند.

۳-۴. سایر بیمه‌ها

● **بیمه پوشش وثیقه:**^۲ اموالی که برای وام مورد وثیقه قرار گرفته است را تحت پوشش قرار می‌دهد. توسط وام‌دهنده یا وام‌گیرنده تهیه می‌شود یا به صورت تک‌نفعی یا نفع دوجانبه را تحت پوشش قرار می‌دهد (بدین معنا که یا نفع یکی از طرفین را یا نفع هر دو طرف را پوشش می‌دهد).

● **بیمه تداوم تجارت:**^۳ معمولاً مرگ یا ناتوانی اعضای شرکت‌های تضامنی و سهام‌داران شرکت‌های با مسئولیت محدود، مشکلات عدیده‌ای را برای این کسب‌وکارها ایجاد می‌کند. در این

1. Teachers Liability Insurance
2. Collateral Protection Insurance
3. Business Continuation Insurance

موارد، ممکن است که شرکت‌ها برای تسویه حساب مجبور شوند قسمتی از دارایی‌های خود را بفروشند یا از ورثه متوفی بخواهند که سهم وی را به قیمت بالایی به شرکا بفروشند، یا حتی امکان دارد که ورثه تمایلی به ادامه مالکیت و حفظ سهام خود نداشته باشند یا برعکس شرکا، علاقه‌ای به ادامه شراکت با ورثه نداشته باشند؛ راه حل این است که شرکا قبل از فوت خود موافقتنامه‌ای را تهیه کنند و براساس آن بعد از فوت هر یک، همه سهام فرد متوفی به دیگر شرکا فروخته شود.

● **بیمه مراسم ازدواج:**^۱ این بیمه‌نامه شامل دو محصول است: بیمه‌نامه منتفی شدن یا به تعویق افتادن مراسم و بیمه‌نامه مسئولیت برگزاری مراسم ازدواج. محصول اول از سرمایه‌گذاری افراد در این مراسم حمایت می‌کند و خطراتی مانند منتفی شدن، تعویق و از دست دادن بیعانه‌های پرداختی و دیگر موارد را جبران می‌کند. بیمه‌نامه دوم، افراد را در مقابل مسئولیت‌های مالی ناشی از برگزاری مراسم ازدواج که عموماً از طرف محل‌های برگزاری درخواست می‌شود، پوشش می‌دهد. مواردی که معمولاً تحت پوشش قرار می‌گیرد:

آب و هوا، بیماری و آسیب‌دیدگی افراد، عدم حضور عرضه‌کنندگان خدمات، حوادث عکاسی، عدم حضور عاقد، محل برگزاری مراسم.

● **بیمه ارتقای اعتبار:**^۲ ترتیبی را فراهم می‌آورد که بیمه‌گر را قادر می‌سازد تا بازگشت اصل و سود مورد انتظار از اوراقی را که به فروشنده کالا ارائه شده است، بیمه می‌کند.

● **بیمه اعتبار پیشگیرانه:**^۳ خسارت مربوط به سوخت شدن پرداخت‌های انجام شده به تأمین‌کنندگان در صورت ورشکستگی آنان جبران می‌شود.

● **بیمه افراد دور از وطن:**^۴ پوشش خسارت‌های مالی و دیگر خسارت‌ها تا وقتی که فرد در کشور دیگری کار یا زندگی می‌کند. این بیمه بر مبنای ۶ ماهه یا یکساله فروخته می‌شود.

● **بیمه هزینه‌های دادگاهی:**^۵ پوشش در مقابل هزینه‌های بالقوه دادرسی علیه یک مؤسسه یا یک فرد. دو طبقه‌بندی از این بیمه وجود دارد:

- **بعد از تشکیل دادگاه:** هزینه‌هایی که در اثر محکوم شدن در دادگاه باید پرداخت شود را پوشش می‌دهد.

- **قبل از تشکیل دادگاه:** تمایل به اخذ پوشش قبل از اینکه مسئله قانونی به وجود آمده باشد. هزینه‌های وکالت، شاهد، هزینه‌های دادگاه و هرگونه هزینه قانونی دیگر. این نوع از بیمه به عنوان بخشی از پکیج بیمه اتومبیل فروخته می‌شود.

1. Wedding Insurance
2. Credit Enhancement Insurance
3. Anticipatory Credit Policy
4. Expatriate Insurance
5. Legal Expenses Insurance

- بیمه حیوانات خانگی: ^۱ بیماری یا جراحت ناشی از حادثه برای حیوان خانگی.
 - بیمه دام‌های صنعتی: طرح ویژه بیماری‌های اپیدمی یا واگیردار عمومی دامداران را در زمان شیوع بیماری و تلفات سنگین از ورشکستگی نجات می‌دهد.
 - بیمه آدم‌ربایی و غرامت آزادسازی آن: ^۲ برای پوشش افراد یا شرکت‌هایی که در مناطق پرریسک قرار دارند طراحی شده است. پوشش‌های معمول آن عبارت است از هزینه‌های آدم‌ربایی، اخاذی و هواپیما ربایی.
 - بیمه غرامت جایزه: ^۳ به جای نگهداری وجه نقد برای پوشش جوایز بزرگ، برگزارکننده‌ها حق بیمه‌ای به شرکت بیمه می‌دهند تا جایزه‌ای به بیمه شده پرداخت شود. شانس برنده شدن به شرکت‌کنندگان داده می‌شود.
 - بیمه زنجیره ارزش یا کار در جریان ساخت: ^۴ تعداد زیادی از مؤسسات، جزئی از یک زنجیره ارزش محسوب می‌شوند. در قرارداد بیمه زنجیره، ارزش یا کار در جریان ساخت، خسارت مربوط به ورشکستگی بخشی از این زنجیره برای بخشی دیگر که در حال انجام کار است، تحت پوشش قرار می‌گیرد.
 - بیمه خسارت فروش مجدد: ^۵ خسارت ناشی از خرید کالاهایی که پیش‌بینی می‌شود با شرایط نقدی مجدداً فروخته شوند تحت این بیمه‌نامه جبران می‌شود.
 - بیمه جامع اماکن تجاری: برای اماکنی مانند مطب‌های پزشکی، عکاسی‌ها، استودیوهای ضبط موسیقی و غیره امکان‌پذیر است.
- عمده مواردی که تحت پوشش بیمه جامع اماکن تجاری است عبارتند از:
- ایجاد مسئولیت حرفه‌ای ناشی از اجرای نامناسب فعالیت، ایجاد مسئولیت در برابر کارکنان، ایجاد مسئولیت‌های عمومی توسط کارکنان، خسارت‌های ناشی از توقف در کسب‌وکار، خسارت‌های وارده به موجودی نقدی و نیز پول در حال حمل، خسارت‌های وارده به افزایش فصلی موجودی‌ها، خسارت‌های وارده به وسایل، موجودی مواد و نیز وسایل و مواد در حال حمل، خسارت‌های وارده به ویتترین‌ها و شیشه‌های داخل و خارج از محوطه تحت پوشش، خسارت‌های ناشی از خرابی خطوط تلفن، خسارت‌های ناشی از قطع برق، گاز و آب.
- رشته‌های ذیل در حال حاضر تحت پوشش بیمه‌گذاران کشور قرار دارد و برخی از آنها چندین

1. Pet Insurance
 2. Kidnap And Ransom
 3. Prize Indemnity Insurance
 4. Work In Progress Policy
 5. Resale Loss Policy

سال است که ارائه شده‌اند.

● **بیمه جامع واحدهای صنعتی:**^۱ این بیمه‌نامه صرفاً به منظور تأمین تمامی نیازهای بیمه‌ای کارخانجات بزرگ تولیدی و واحدهای صنعتی تنظیم می‌شود که از بررسی‌های کارشناسی و انجام مطالعات تطبیقی در صنعت بیمه جهان محقق می‌گردد. هدف از این طرح آن است که خدمات بیمه‌ای مورد نیاز این واحدها در تمامی رشته‌ها به صورت متمرکز صورت پذیرد.

به موجب این طرح تمامی خدمات بیمه‌ای واحدهای صنعتی بیمه‌گذاران عمده در قالب یک بسته بیمه‌ای ارائه می‌شود. بدیهی است طرح مذکور مزایای بسیاری را برای بیمه‌گذاران بزرگ به همراه خواهد داشت و در این طرح علاوه بر آنکه پوشش‌های بیمه‌ای مورد نیاز شرکت در تمامی رشته‌ها از جمله باربری، آتش‌سوزی، مسئولیت، مهندسی، اشخاص و اتومبیل در قالب یک بسته بیمه‌ای ارائه و تأمین می‌گردند تا به این وسیله از پراکندگی و تعدد بیمه‌ها جلوگیری به عمل آید، پوشش‌های بدیع و جدیدی مانند بیمه عدم‌النفع شکست ماشین‌آلات صنعتی و بیمه تمام‌خطر اموال نیز تحت پوشش قرار می‌گیرند.

از آنجا که کلیه خدمات بیمه‌ای به صورت متمرکز صورت می‌گیرد بیمه‌گذار صرفاً با یک بیمه‌گر همکاری داشته و این امر موجبات آرامش خاطر هرچه بیشتر بیمه‌گذاران را فراهم می‌کند از طرف دیگر این امکان برای بیمه‌گر فراهم می‌گردد که پوشش‌های بیمه‌ای را با حداقل نرخ ارائه نماید. نظر به اینکه طرح مزبور منطبق با نیازهای روز بیمه‌گذاران عمده می‌باشد انتظار بر این است که انقلابی را در صنعت بیمه کشور به همراه داشته باشد تا علاوه بر جلب رضایت بیمه‌گذاران این شرکت بتواند به عنوان یک عامل مکمل و بازوی قدرتمند دولت، چرخه اقتصادی دولت را هرچه بیشتر رونق بخشد.^۲

● **بیمه نفت و انرژی:** عملیات کشف و استخراج و توسعه منابع نفت و گاز در خشکی و دریا (بزرگ‌ترین فعالیت اقتصادی در منطقه خلیج فارس و دریای خزر) مستلزم سرمایه‌گذاری‌های کلان و بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص داخلی و خارجی و به‌کارگیری ماشین‌آلات و تجهیزات گران و پیچیده است که در معرض ریسک‌هایی فراتر از کارهای عمرانی و صنعتی قرار دارند.

با وجود بیش از یک قرن فعالیت صنعت نفت و سه چهارم قرن فعالیت صنعت بیمه داخلی در ایران، همکاری این دو صنعت داخلی از دیدگاه بیمه‌گران چندان قانع‌کننده نیست.

درحالی که صنعت نفت بخش اعظم درآمد ارزی و ۲۷ درصد از تولید ناخالص داخلی ایران را تأمین می‌کند تنها حدود ۳ درصد از پرتفوی صنعت بیمه کشور از بیمه نفت و انرژی حاصل می‌شود.

1. Industrial Comprehensive Policy (ICP)

2. <http://www.bih.ir/> / بیمه، طرح‌های جدید بیمه‌ای

شرکت‌های بیمه داخلی هم‌اکنون حدود ۴۵ میلیارد دلار از مجموع سرمایه‌های موجود در صنایع نفت و گاز و پتروشیمی را تحت پوشش بیمه قرار داده‌اند، پوشش داخلی ریسک‌های این بخش توسط صنعت بیمه کشور فاصله زیادی با وضعیت مطلوب دارد.

آمارها نشان می‌دهد در دهه‌های اخیر نزدیک به ۴۰ درصد از خسارت‌های اعلام شده در سطح جهان و حدود ۹۰ درصد از خسارت‌های پرداخت شده صنعت جهانی بیمه به صنایع نفت، گاز و پتروشیمی اختصاص داشته است.

براساس آمار بیمه مرکزی، حق بیمه‌های دریافتی صنعت بیمه داخلی بابت بیمه نفت و انرژی، طی سال‌های اخیر با روندی بطی رشد یافته و از ۸۲۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۵ به ۹۰۴ میلیارد در سال ۱۳۸۶ و ۱۰۷۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۷ رسیده است و ضریب خسارت این رشته طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ بین ۸۵ درصد تا ۱۳ درصد در نوسان بوده است.

ده سال پیش بیمه مرکزی ۹۶ درصد از ریسک‌های رشته بیمه نفت و انرژی را به بیمه‌گران اتکایی در خارج از کشور واگذار می‌کرد، اما با افزایش توان فنی و مالی داخلی، سهم واگذاری به خارج در سال ۱۳۸۶ به ۵۸ درصد و در سال ۱۳۸۷ به ۴۱ درصد کاهش یافته و متناسب با آن ظرفیت نگهداری ریسک بیمه نفت و انرژی در داخل کشور رو به افزایش گذاشته است که نشان‌دهنده افزایش ظرفیت مالی و فنی بازار بیمه داخل کشور است. در حالی که در ۱۰ سال پیش ۹۸ درصد بیمه‌نامه‌های صادره بیمه‌گران داخلی برای صنایع پتروشیمی به خارج واگذار می‌شد، این رقم در سال ۱۳۸۷ به ۳۰ درصد کاهش یافته است. همچنین منابع سرمایه‌گذاری صنعت بیمه، شامل حقوق صاحبان سهام و ذخیره فنی در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۷ از ۲/۸ میلیارد دلار به ۴/۹ میلیارد دلار افزایش یافته و ظرفیت نگهداری برای هر ریسک در داخل کشور نیز از ۴۷۱ میلیون دلار به ۶۱۵ میلیون دلار رسیده است که نشانه بهبود ظرفیت نگهداری ریسک در داخل کشور است.

اقدام به خود بیمه‌گری و تأسیس صندوق‌های بیمه‌ای در صنعت نفت یکی از دلایل تمایل اندک سرمایه‌گذاران و پیمانکاران صنعت نفت به قرار دادن سرمایه‌های خود تحت پوشش بیمه‌های داخلی می‌باشد.^۱

از جمله اقدامات مؤثر جهت ارائه خدمات بیمه‌ای به صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، افزایش توان فنی و مالی صنعت بیمه کشور و اقدامات اخیر برای تأسیس شرکت‌های بزرگ بیمه‌های اتکایی در داخل و همچنین کوشش‌های دولت برای الزام دستگاه‌های اجرایی داخلی به خرید پوشش‌های

۱. دومین همایش بیمه و مدیریت ریسک در صنایع نفت و گاز و پتروشیمی طی روزهای ۱۶ و ۱۷ آذرماه ۱۳۸۸، رئیس کل بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران جناب دکتر فرشاد ماهریان.

بیمه‌ای برای اموال دولتی و پروژه‌های عمرانی می‌باشد.^{۲۱}

• **طرح بیمه پالایشگاه‌ها:** این طرح شرکت‌های فعال در بخش انرژی از جمله سکوها نفتی، پالایشگاه‌های نفت و گاز واحدهای پتروشیمی، حمل‌ونقل اموال و تجهیزات مقاطعه‌کاری، طراحی و نصب، حریق، زیان ناشی از توقف عملیات و ریسک‌های مرتبط با کارکنان داخلی و خارجی آنان را تحت پوشش قرار می‌دهد.

شرکت‌های بیمه ریسک شرکت‌های فعال در بخش انرژی از جمله سکوها نفتی، پالایشگاه‌های نفت و گاز واحدهای پتروشیمی، حمل‌ونقل اموال و تجهیزات مقاطعه‌کاری، طراحی و نصب، حریق، زیان ناشی از توقف عملیات و ریسک‌های مرتبط با کارکنان داخلی و خارجی آنان را تحت پوشش قرار می‌دهد.

شرکت‌های بیمه در انواع قراردادهای بیمه‌ای و بیمه‌نامه‌های متناسب با هر پروژه، خطرات و مسئولیت‌های مربوطه را تحت پوشش خود قرار می‌دهند.

انواع بیمه‌نامه‌های فوق عبارتند از:

- پوشش بیمه ازکارافتادگی (شکست) ماشین‌آلات، بیمه حفاری چاه‌های نفت و گاز، بیمه تمام‌خطر سکوها نفتی، بیمه تمام‌خطر اموال، بیمه تمام‌خطر لوله‌گذاری‌ها در بخش خشکی و فراساحل، بیمه تمام‌خطر پالایشگاه‌ها، بیمه تمام‌خطر کارخانجات و تأسیسات پتروشیمی، بیمه تمام‌خطر تجهیزات حفاری، انواع بیمه‌های مسئولیت اعم از قانونی، قراردادی یا فنی.

در صورت وقوع حادثه به ماشین‌آلات، بیمه‌گر (شرکت بیمه) ارزش جایگزین دستگاه آسیب‌دیده را پرداخت می‌نماید این ارزش شامل: قیمت خرید دستگاه، حقوق و عوارض گمرکی برای واردات، هزینه حمل تا محل نصب و هزینه نصب می‌باشد. همچنین برای کارهای ساختمانی و مواد اولیه نیز حد غرامتی در بیمه‌نامه در نظر گرفته می‌شود.

• **بیمه هجینگ (نوسانات نرخ ارز):** هجینگ نوعی قرارداد آتی محسوب می‌شود که به معنی خنثی‌سازی ریسک موجود در یک بازار با استفاده از ریسک متضاد در بازاری دیگر است.

قرارداد هجینگ امروزه در بازارهای بین‌المللی به‌عنوان قراردادهای «فیوچرز» یا «آتی‌ها» مطرح است یا از طرفی قرارداد اختیار خرید یا اختیار فروش نیز نوعی قرارداد هجینگ است.

از مهمترین مسائل تعیین‌کننده در هزینه تمام شده طرح‌های ایجاد، صادرات و واردات بنگاه‌های اقتصادی و واحدهای صنعتی، نرخ ارز و نوسانات آن است. این نوسانات امکان برنامه‌ریزی را از این واحدها سلب کرده و در اکثر موارد باعث بالا رفتن هزینه تولید و در نتیجه

۱. دنیای اقتصاد، بازتاب: جهانی اقتصاد، ۱۳۸۸/۹/۲۱.

پایین آمدن توان رقابتی آنها می‌شود و ریسک ناشی از نوسانات نرخ ارز از جمله مسائلی است که همواره ذهن فعالان بخش‌های اقتصادی، دریافت‌کنندگان وام‌های ارزی (دلار، یورو و...)، تولیدکنندگان و افرادی که در ارتباط با صادرات و واردات در حال فعالیت هستند را به خود مشغول کرده و بر همین اساس نیز در قانون برنامه چهارم توسعه اتخاذ تدابیری برای مقابله با آثار سوء نوسانات نرخ ارز بر تولید و تجارت مورد توجه قرار گرفته است.

به عبارت دیگر در معاملات بین‌المللی پرداخت ثمن غالباً به روش LC و براساس تبادل اسناد تجاری صورت گرفته و تحقق آن مستلزم گذشت زمان نسبتاً طولانی می‌باشد که در این میان ممکن است به واسطه عدم ثبات اقتصاد جهانی و به تبع آن افزایش نرخ ارز هزینه‌های مترتبه بر واردات مواد اولیه و همچنین صادرات محصولات افزایش یافته و واردکنندگان و صادرکنندگان متحمل هزینه‌های غیرقابل پیش‌بینی از نوسان نرخ ارز گردند.

تولید و صنعت از متغیرهای فراوانی اثرپذیرند که نوسانات نرخ ارز یکی از این متغیرهاست که متأسفانه به دلیل کم‌توجهی برنامه‌ریزان شاهد ضرر و زیان‌های هنگفت به صنایع کشور از تغییرات نرخ ارز هستیم.

با ارائه این پوشش بیمه‌گذاران عمده و صاحبان صنایع بزرگ کشور می‌توانند نوسانات نرخ ارز مربوط به مواد اولیه خریداری شده و یا محصولات صادراتی خود را وفق شرایط ویژه‌ای تحت این پوشش قرار دهند.

- شرایط طرح

- این طرح برای واحدهای صنعتی و تولیدی و دریافت‌کنندگان وام‌های ارزی که در معرض این نوع ریسک قرار دارند ارائه می‌گردد و پس از موفقیت اجرای آزمایشی، برای بخش‌های تجاری نیز به مرحله اجرا در خواهد آمد.

- مدت این بیمه‌نامه معمولاً به صورت سه‌ماهه یا یک‌ساله بوده که بنا به درخواست بیمه‌گذار، قابل تغییر و تمدید نیز خواهد بود.

- حق بیمه براساس مبلغ قرارداد خرید و به نرخ روز محاسبه خواهد شد.^۱

● طرح پرداخت دیه فوری بدون رأی دادگاه: براساس این طرح زیان‌دیده و یا وارث قانونی متوفی می‌توانند به همراه مقصر با مراجعه به بیمه و ارائه گزارش حادثه و گزارش پزشکی قانونی بدون مراجعه به دادگاه و نیاز به اخذ رأی با بیمه توافق کرده و تا ۸۵ درصد غرامت جانی خود را به صورت فوری دریافت نمایند.

1. <http://www.bih.ir/> بیمه، طرح‌های جدید بیمه‌ای

• بیمه طرح جامع آتش‌سوزی و حوادث نوروژی: هر ساله در ایام عید نوروز خیل عظیمی از هموطنان به منظور استفاده از تعطیلات و دید و بازدید اقدام به مسافرت با وسیله نقلیه می‌نمایند و آنچه که در این ایام ممکن است طعم شیرین مسافرت را به کام آنها تلخ نماید وقوع حوادث غیرمنتظره است. بیمه با طرح بیمه‌نامه جامع نوروژی که دوره آن از ۲۵ اسفند هر سال تا ۱۵ فروردین سال جدید می‌باشد و با ارائه پوشش‌های حریق، انفجار، صاعقه، سرقت، سیل و طوفان، غرامت فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی گام بلندی در تأمین آرامش خاطر هموطنان ارجمند برداشته و خاطره‌ای دلپذیر از تعطیلات ایام عید را برای آنها به ارمغان می‌آورد.

• پوشش بیمه عدم‌النفع (وقفه در فعالیت) ناشی از آتش‌سوزی (Business Interruption): یکی از پوشش‌های بیمه‌ای که همواره مورد نیاز بنگاه‌های اقتصادی بوده، بیمه عدم‌النفع یا وقفه در فعالیت است. این پوشش به‌عنوان مکمل بیمه آتش‌سوزی، ضامن بقای بیمه‌گذار بعد از وقوع یک حادثه و خسارت فیزیکی است که منجر به قطع جریان تولید و محروم شدن بنگاه اقتصادی از درآمد و سود شده و همچنین متحمل هزینه‌های سربار می‌شود.

درواقع بیمه عدم‌النفع یکی از بیمه‌های زیان پولی است که به‌موجب آن، بیمه‌گر تعهد می‌کند چنانچه بر اثر آتش‌سوزی وقفه‌ای در جریان تولید یک بنگاه بازرگانی یا صنعتی پیش آید، درآمد از دست رفته یا حقوق کارکنان، مالیات و حق بیمه پرداخت نشده بیمه‌گذار را که بر اثر وقفه در تولید پیش آمده است براساس شرایط قرارداد جبران کند.

این بیمه‌نامه زیان ناشی از توقف تولید و فعالیت را برای مدت مشخصی مثلاً یک ماهه و یا ۶ ماهه تا زمان شروع فعالیت مجدد واحد بیمه شده جبران می‌کند.

• بیمه اعتباری گروهی: مؤسسات و شرکت‌هایی که به مشتریان خود وام یا اعتبار می‌دهند و یا کالا و خدمات را اقساطی می‌فروشند، با وجود آنکه از مشتریان وثیقه می‌گیرند، اما باز هم با ریسک وصول نشدن مطالبات خود، یا خسارت ناشی از تأخیر در وصول آن روبرو هستند. برای جبران این خسارت، بیمه‌های اعتباری این ریسک‌ها را پوشش می‌دهند.

شرکت بیمه کارآفرین با ارائه بیمه‌های اعتباری، ریسک عدم وصول یا تأخیر در وصول مطالبات را کاهش می‌دهد. بیمه کارآفرین همین‌طور پیگیری برای وصول و بازیافت مطالبات سوخت شده را برعهده می‌گیرد و موجب کاهش هزینه‌های حقوقی و قضایی مؤسسات مالی و اعتباردهندگان و فروشندگان کالا و خدمات اقساطی می‌شود.

۱. در بیمه‌های اعتباری، اعتباردهنده (که با ریسک عدم وصول مطالبات خود مواجه است) بیمه‌گذار خواهد بود و با پرداخت حق بیمه، بیمه‌نامه برای او صادر خواهد شد، نه برای

اعتبارگیرنده (که دین بر گردن اوست).

۲. بیمه‌نامه اعتباری، برای یک موضوع مشخص اعتباری یا فروش اقساطی و به صورت گروهی صادر می‌شود؛ بیمه‌گذار نمی‌تواند به صورت گزینشی فقط برخی از اعتبارگیرندگان یا مشتریان خود را (که بدحساب تلقی می‌کند) تحت پوشش قرار دهد؛ طبق ضوابط بیمه اعتباری، کلیه اعتبارگیرندگان، تحت پوشش قرار می‌گیرند.

۳. تعداد اعتبار یا قرارداد فروش اقساطی که تحت پوشش بیمه اعتباری قرار می‌گیرند نباید از ۲۵ مورد در سال کمتر باشد.

۴. بیمه‌نامه اعتباری جایگزین وثیقه‌های ملکی یا مالی نمی‌شود، بلکه اخذ چنین وثیقه‌هایی یکی از شرایط صدور بیمه‌نامه اعتباری می‌باشد.

۵. نرخ حق بیمه در این نوع بیمه به عواملی نظیر چگونگی اعتبارسنجی مشتریان توسط بیمه‌گذار، نوع وثیقه‌های اخذ شده و مدت بازپرداخت اعتبارات بستگی خواهد داشت.^۱

● **بیمه پول:** «پول» به عنوان یک نوع دارایی از جمله ریسک‌های بیمه‌پذیر تلقی شده و برحسب اینکه به چه صورت نگهداری می‌شود، دو نوع پوشش بیمه‌ای برای آن طراحی شده است. این پوشش‌ها عبارتند از: «بیمه پول در صندوق» و «بیمه پول در گردش». نرخ حق بیمه «بیمه پول» با در نظر گرفتن اطلاعات زیر تعیین می‌شود.

- پول در صندوق، میزان پول، تعداد صندوق‌ها، مشخصات صندوق‌ها، محل نگهداری صندوق‌ها، وضعیت نگهداری، سابقه خسارت و شناخت بیمه‌گذار و نحوه نگهداری حساب‌ها.

- پول در گردش، میزان پول در هر محل، تعداد حمل طی سال، کل گردش پول طی سال، مسیر حمل، نحوه حمل، مبدأ و مقصد، شناخت بیمه‌گذار، سابقه خسارت و نحوه نگهداری حساب‌ها.^۲

● **بیمه تراکنش‌های تجارت الکترونیک:** این بیمه یک جزء از بیمه‌های سایبری می‌باشد. در این بیمه‌نامه تراکنش‌های مالی، امضای دیجیتال، نقل و انتقالات اطلاعاتی، پرداخت‌های الکترونیکی و کلیه فعالیت‌های مربوط به بانکداری الکترونیکی را تحت پوشش قرار می‌دهد.^۳

بیمه الکترونیکی (e-Insurance) یکی از پدیده‌های مهم حاصل از به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات و همچنین مدیریت اطلاعات است که باعث تحولی عمیق در نحوه فروش بیمه و دریافت خسارت شده است. به طوری که سطح ارتباط با بیمه‌گذار را افزایش داده و از سوی دیگر دامنه

1. <http://www.karafarin2117.com/> خدمات بیمه کارآفرین کرمان / طرح‌های خاص / بیمه اعتباری گروهی

۲. فصلنامه، تخصصی آسیا، ش ۲۲، بهار ۱۳۸۱.

3. http://aiin.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=۴۷-۳۶-۰۴-۱۸-۰۸-۲۵۸:۱۳۸۹&catid=۳۵:herfeei&Itemid=۱۸۸

خرید و فروش مجازی بعضی از انواع بیمه‌نامه را وسیع‌تر کرده است.^۱

مشکلات موجود بیمه الکترونیکی در ایران عبارتند از:

امنیت و نگرانی مربوط به اطلاعات خصوصی افراد و محرمانه ماندن معامله، محدودیت‌های کارکنان ماهر در زمینه بیمه الکترونیکی، زیرساخت‌های فنی، عدم آشنایی بسیاری از مشتریان با تکنولوژی جدید، گمراهی سیستم و اتخاذ تصمیم غلط در مورد مشتریانی که فرم‌ها را با مشخصات مختلف پر می‌کنند تا تأثیر آن را بر حق بیمه ببینند، هزینه بالای کنار گذاشتن سیستم‌های قدیمی و راه‌اندازی سیستم جدید، شبکه مخابراتی نامناسب، فقدان زمینه‌های حقوقی لازم.^۲

شرایط اجرای موفق استراتژی بیمه الکترونیکی در ایران عبارتند از:

وجود رهبری و اندیشه استراتژیک، ایجاد زیرساخت تکنولوژیکی، آمادگی زیرساخت سازمانی، وجود نیروی انسانی آگاه و متخصص در زمینه فناوری اطلاعات و آموزش و ارتقای سطح آگاهی مردم، وجود زیرساخت حقوقی: بیمه الکترونیک بدون ایجاد امنیت و اعتماد برای مردم و شرکت‌های بیمه نمی‌تواند به اهداف خود دست یابد. مردم باید به امنیت انتقال، پردازش و ذخیره‌سازی اطلاعات از طریق شبکه اعتماد داشته باشند. بنابراین هر طرح بیمه الکترونیک نیازمند تدوین یک چارچوب حقوقی در زمینه حفاظت از حریم خصوصی افراد، تعقیب جرائم رایانه‌ای، ایجاد و تقویت مراجع سنجش اعتبار و سندیت و قانونی کردن امضاهای دیجیتالی است.^۳ زیرساخت‌های حقوقی لازم برای حمایت و اجرای بیمه الکترونیک عبارت است از: قانون بیمه الکترونیک، قانون حفاظت از داده‌ها، قانون آزادی اطلاعات در صنعت بیمه، قانون امضای دیجیتال.^۴

- قانون بیمه الکترونیک،

- قانون حفاظت از داده‌ها،

- قانون آزادی اطلاعات در صنعت بیمه،

- قانون امضای دیجیتال.

در ذیل به انواع پوشش‌های بیمه‌ای رایج در ایران و سایر کشورها به صورت طبقه‌بندی شده

به‌طور مختصر اشاره شده است.^۵

۱. علی عالیخانی و امیر بهرامی، فصلنامه صنعت بیمه، ص ۲۹.

۲. مرجان دعائی فیاضی و ملیحه میرزاده، ۱۳۸۴، ص ۱۶.

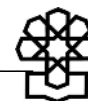
۳. فرهاد دژپسند، ۱۳۸۴

۴. علی عالیخانی و امیر بهرامی، فصلنامه صنعت بیمه، صص ۳۹-۴۰.

۵. موارد ارائه شده در این بخش برگرفته از سایت بیمه مرکزی به نشانی ذیل است:

جدول انواع رشته‌های بیمه‌ای موجود در جهان

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران	
۱	بیمه اشخاص	بیمه درمان	☒	
۲			بیمه درمان تکمیلی انفرادی	☐
۳			بیمه درمان اعتباری	☐
۴			بیمه مراقبت‌های طولانی	☐
۵			بیمه مکمل درمان و دندانپزشکی	☒
۶		بیمه عمر	بیمه هزینه‌های تشخیصی	☐
۷			بیمه عمر مانده بدهکار	☒
۸			بیمه عمر زمانی	☒
۹			بیمه عمر مختلط (پس‌انداز)	☒
۱۰			بیمه عمر عمومی (همگانی)	☒
۱۱			بیمه عمر و پس‌انداز دو نفره و بالاتر (به تعداد اعضای خانواده)	☐
۱۲	بیمه اشخاص	بیمه تمام عمر به نفع آخرین بازمانده	☐	
۱۳		طرح بیمه مهریه	☒	
۱۴		تأمین هزینه جهیزیه	☒	
۱۵		بیمه جامع زندگی	☒	
۱۶		بیمه عمر گروهی	☒	
۱۷		بیمه عمر کارکنان دولت	☒	
۱۸		بیمه‌های حوادث	بیمه حوادث انفرادی	☒
۱۹			بیمه حوادث گروهی	☒
۲۰			کارکنان دولت	☒
۲۱			تحصیلی دانش‌آموزان	☒
۲۲	تحصیلی دانشجویان		☒	
۲۳	تحصیلی مهدکودک‌ها		☒	
۲۴	گروهی سازمان‌ها		☒	
۲۵	گروهی کوتاه‌مدت		☒	
۲۶	طرح جامع خانه و خانواده		☒	
۲۷	بیمه جامع آتش‌سوزی و حوادث نروزی		☒	
۲۸	بیمه حوادث و سلامتی اعتبار گیرنده	☒		
۲۹	بیمه اشخاص	بیمه افراد کلیدی سازمان	☐	
۳۰		بیمه مراقبت‌های پرستاری	☐	
۳۱		بیمه سرطان	☐	
۳۲	بیمه بازرسی	بیمه باربری حمل و نقل کالای داخلی	☒	
۳۳		بیمه باربری حمل و نقل کالای وارداتی	☒	
۳۴		بیمه باربری تجهیزات و لوازم یدکی شرکت‌های هواپیمایی	☒	
۳۵		بیمه باربری کشتی و شناور (بدنه و ماشین‌آلات شناور)	☒	

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران	
۳۶		بیمه باربری وجوه و مسکوکات در راه	☒	
۳۷		بیمه باربری حمل و نقل کالا (ترانزیت ساده)	☒	
۳۸		بیمه باربری حمل و نقل کالا (ترانزیت عمومی)	☒	
۳۹		بیمه باربری حمل و نقل کالا (صادراتی ساده)	☒	
۴۰		بیمه باربری حمل و نقل کالا (وارداتی ساده)	☒	
۴۱		بیمه باربری ترخیص کالا توسط گمرک	☒	
۴۲		بیمه باربری با شرایط B	☒	
۴۳		بیمه باربری با شرایط C	☒	
۴۴		بیمه باربری با شرایط تمام خطر	☒	
۴۵		بیمه‌نامه W.P.A	☒	
۴۶		بیمه‌نامه F.A.P	☒	
۴۷		بیمه باربری حمل و نقل هوایی	☒	
۴۸		بیمه باربری حمل و نقل زمینی	☒	
۴۹		بیمه باربری حمل و نقل دریایی	☒	
۵۰		CRM convention	☒	
۵۱		CRM -uniformity or divergence	☒	
۵۲		بیمه سازندگان شناورها	☒	
۵۳		بیمه بدنه شناور	☒	
۵۴		بیمه مسئولیت شناورها	☒	
۵۵		بیمه بدنه و مسئولیت هواپیما	مسئولیت قانونی نسبت به مسافران	☒
۵۶			مسئولیت نسبت به اشخاص ثالث	☒
۵۷		بیمه بدنه و مسئولیت کشتی	طوفان، آتش‌سوزی و انفجار، به گل نشستن یا برخورد به صخره، ترکیدن دیگ بخار، ...	☒
۵۸			مسئولیت ناشی از تصادف	☒
۵۹	بیمه‌های اتومبیل	بیمه بدنه	☒	
۶۰		بیمه شخص ثالث	☒	
۶۱		بیمه جامع اتومبیل	—	
۶۲		بیمه کارت سبز	☒	
۶۳		بیمه‌های آتش‌سوزی واحدهای مسکونی	معمولی منازل مسکونی	☒
۶۴	طرح جامع خانه و خانواده		☒	
۶۵	مسکونی با طرح همگانی		☒	
۶۶	مسکونی با طرح زلزله		☒	
۶۷	طرح مهر		☒	
۶۸	معمولی مراکز غیرصنعتی	طرح تجاری اصناف	☒	
۶۹	معمولی مراکز صنعتی		☒	
۷۰	طرح بیمه لوازم خانگی		☒	

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران	
۷۱		بیمه تمام خطر اموال	☒	
۷۲		بیمه دزدی (سرقت یا شکست حرز)	☒	
۷۳		بیمه صاحبخانه	—	
۷۴		بیمه تروریسم	—	
۷۵		بیمه اتومبیل‌های آنتیک	—	
۷۶		بیمه اتومبیل با پرداخت برحسب مقدار رانندگی	—	
۷۷		بیمه عدم تقصیر	—	
۷۸		بیمه دو چرخه	—	
۷۹		بیمه ریسک سیاسی	—	
۸۰		بیمه جرم	—	
۸۱		بیمه مرکب دریایی تمام خطر نصب	—	
۸۲	بیمه‌های مهندسی	بیمه‌نامه تمام خطر نصب (EAR)	☒	
۸۳		بیمه‌نامه تمام خطر پیمانکاران (CAR)	☒	
۸۴		بیمه الکترونیکی (EEI)	☒	
۸۵		بیمه عدم النفع (LOP)	☒	
۸۶		پوشش بیمه‌ای عدم النفع مقدم کارفرما	☒	
۸۷		بیمه‌نامه عدم النفع شکست ماشین آلات	☒	
۸۸	بیمه‌های مسئولیت	بیمه مسئولیت کارفرما در مقابل کارکنان	☒	
۸۹		بیمه مسئولیت عمومی	بیمه مسئولیت پیمانکاران	☒
۹۰			بیمه مسئولیت مؤسسات انتقال نیرو	☒
۹۱			بیمه مسئولیت آتش‌سوزی	☒
۹۲			بیمه شهرداری‌ها	☒
۹۳		بیمه مسئولیت حرفه‌ای	بیمه مسئولیت حرفه‌ای پزشکان	☒
۹۴			بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندسان طراح، محاسب، ناظر و مشاوره	☒
۹۵			بیمه مسئولیت حرفه‌ای شرکت‌های بازرسی کمی و کیفی	☒
۹۶		بیمه مسئولیت تولیدکنندگان کالا	بیمه مسئولیت حرفه‌ای نمایندگان و کارگزاران بیمه	☒
۹۷			بیمه مسئولیت تولیدکنندگان عایق‌های رطوبتی	☒
۹۸			بیمه مسئولیت تولیدکنندگان قطعات خودرو	☒
۹۹			بیمه مسئولیت تولیدکنندگان کپسول‌های آتش‌نشانی	☒
۱۰۰		بیمه مسئولیت قراردادی	بیمه مسئولیت تولیدکنندگان لوله‌های آبرسانی و پلی اتیلن	☒
۱۰۱			بیمه مسئولیت مدنی شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی کالا از طریق جاده	☒

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران
۱۰۲		بیمه مسئولیت مدنی متصدیان حمل و نقل داخلی	☒
۱۰۳		بیمه مسئولیت مدنی متصدیان حمل و نقل هوایی	☒
۱۰۴		بیمه مسئولیت مؤجر و مستأجر در مقابل یکدیگر	☒
۱۰۵		بیمه مسئولیت مدیر (هیئت مدیره ساختمان)	☒
۱۰۶		بیمه مسئولیت مدیران و مجریان تورهای زیارتی و سیاحتی	☒
۱۰۷		بیمه مسئولیت مجریان نیکوکار	☒
۱۰۸		بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان	☒
۱۰۹		بیمه مسئولیت ناشی از اجرای عملیات ساختمانی	☒
۱۱۰		بیمه مسئولیت ساخت و ساز	☒
۱۱۱		بیمه مسئولیت بیمه‌گذار در مقابل همسایگان مجاور ناشی از سرایت آتش‌سوزی و انفجار	☒
۱۱۲		بیمه مسئولیت آسانسور	☒
۱۱۳		بیمه‌نامه مسئولیت مدنی مدیران و مسئولان فنی بیمارستان‌ها، کلینیک‌ها و درمانگاه‌ها	☒
۱۱۴		بیمه مسئولیت متصدیان حمل و نقل بین‌المللی براساس کنوانسیون سی.ام. ار C.M.R	☒
۱۱۵		بیمه مسئولیت تولیدکنندگان و فروشندگان محصول	☒
۱۱۶		بیمه مسئولیت مدنی حرفه‌ای پزشکان و پیراپزشکان	☒
۱۱۷		بیمه مسئولیت پیمانکاران ساختمانی	☒
۱۱۸		بیمه مسئولیت مدیران و ناجیان استخرها	☒
۱۱۹		بیمه مسئولیت مدیران مهدکودک‌ها	☒
۱۲۰		بیمه مسئولیت مدنی صاحبان مجموعه‌های ورزشی	☒
۱۲۱		بیمه مسئولیت کشتی و شناورها	☒
۱۲۲		بیمه مسئولیت مدنی مراکز نمایش و تئاتر	☒
۱۲۳		بیمه طرح تضمین خودروهای ورودی و خروجی	☒
۱۲۴		بیمه اسب‌های مسابقه	☒
۱۲۵		بیمه مسئولیت عوامل پروژه‌های سینمایی	☒
۱۲۶		بیمه مسئولیت سازمان‌های دولتی	☒
۱۲۷		بیمه اعتباری قراردادهای فروش اقساطی	☒

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران
۱۲۸		بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان	☒
۱۲۹		بیمه مسئولیت جامع CGL	☒
۱۳۰		بیمه مسئولیت متصدیان حمل و نقل بین‌المللی بر اساس کنوانسیون C.M.R	☒
۱۳۱		بیمه مسئولیت متصدیان حمل و نقل زمینی داخلی	☒
۱۳۲		بیمه مسئولیت متصدیان حمل و نقل هوایی	☒
۱۳۳		طرح تضمین تعهدات شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی	☒
۱۳۴		بیمه درمانی مسافران ورودی به ایرها	☒
۱۳۵		بیمه مسئولیت حرفه‌ای هتلداری	☒
۱۳۶		بیمه مسئولیت مدیران	—
۱۳۷		بیمه مسئولیت تولیدکنندگان فرآورده‌های غذایی	—
۱۳۸		بیمه مسئولیت ارائه‌دهندگان خدمات اشتراک اینترنت و طراحان وب	—
۱۳۹		بیمه مسئولیت عرضه‌کنندگان دستگاه‌های پخش موسیقی قابل حمل	—
۱۴۰		بیمه مسئولیت مدرسان	—
۱۴۱		بیمه فعالیت‌های غیرحرفه‌ای افراد	—
۱۴۲		بیمه مسئولیت مدنی جامع شهرداری‌ها در قبال شهروندان	—
۱۴۳		بیمه مسئولیت وزارت راه و ترابری در مقابل استفاده‌کنندگان از راه‌ها اعم از آزادراه‌ها اعم از آزادراه، اتوبان و جاده‌های اصلی و فرعی	—
۱۴۴		بیمه مسئولیت جایگاه‌های پمپ بنزین و جایگاه سوخت گاز CNG	—
۱۴۵		بیمه مسئولیت مکان‌های ساختمانی تجاری، اداری و مسکونی	—
۱۴۶		بیمه مسئولیت برگزارکنندگان مسابقات ورزشی	—
۱۴۷		بیمه مسئولیت برگزارکنندگان تورهای زیارتی و سیاحتی	—
۱۴۸		بیمه مسئولیت مدنی شرکت‌های برق منطقه‌ای در قبال مشترکین	—
۱۴۹		بیمه مسئولیت مدنی حرفه‌ای مدیران مالی	—
۱۵۰		بیمه مسئولیت مدنی پرسنل مراقبت پرواز	—
۱۵۱		بیمه مسئولیت سازمان‌های دولتی	—
۱۵۲		بیمه مسئولیت سردفتران	—
۱۵۳		بیمه مسئولیت حرفه‌ای وکلای دادگستری	—
۱۵۴		بیمه مسئولیت هیئت مدیره ساختمان‌های مسکونی در مقابل زیان‌های جانی وارد به ساکنین	—
۱۵۵		بیمه مسئولیت پارک‌ها در مقابل مراجعه‌کنندگان	—
۱۵۶		بیمه مسئولیت ناشی از آلودگی محیطی	—
۱۵۷	سایر بیمه‌ها	بیمه جامع واحدهای صنعتی	—
		در این طرح تمامی خدمات بیمه‌ای واحدهای صنعتی در قالب یک بسته بیمه‌ای ارائه می‌شود که شامل تمامی پوشش‌های بیمه‌ای باربری، آتش‌سوزی، مسئولیت، مهندسی، اشخاص و اتومبیل و پوشش‌های بدیع است	

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران	
۱۵۸	بیمه نفت و انرژی	در این طرح کلیه حوادث مربوط به تأسیسات نفت و گاز و پتروشیمی تحت پوشش قرار می‌گیرد	☒	
۱۵۹		بیمه پالایشگاه	پوشش بیمه از کارافتادگی ماشین‌آلات	☒
۱۶۰			بیمه حفاری چاه‌های نفت و گاز	☒
۱۶۱			بیمه تمام خطر سکوها نفتی	☒
۱۶۲			بیمه تمام خطر اموال	☒
۱۶۳			بیمه تمام خطر لوله‌گذاری‌ها در خشکی و فراساحل	☒
۱۶۴			بیمه تمام خطر پالایشگاه‌ها	☒
۱۶۵			بیمه تمام خطر کارخانجات و تأسیسات پتروشیمی	☒
۱۶۶			بیمه تمام خطر تجهیزات حفاری	☒
۱۶۷			انواع بیمه‌های مسئولیت اعم از قانونی و قراردادی و فنی	☒
۱۶۸			بیمه هجینگ (نوسانات نرخ ارز)	—
۱۶۹		طرح بهداشت روانی خانواده	☒	
۱۷۰		طرح پرداخت دیه فوری بدون رأی دادگاه	—	
۱۷۱		پوشش بیمه عدم‌النفع (وقفه در فعالیت) ناشی از آتش‌سوزی (Interruption Business)	—	
۱۷۲		بیمه اعتباری گروهی	☒	
۱۷۳		بیمه پرورش شتر مرغ	☒	
۱۷۴		بیمه دام‌های صنعتی	☒	
۱۷۵		بیمه گلخانه	☒	
۱۷۶	بیمه پول	بیمه پول در صندوق	—	
۱۷۷		بیمه پول در گردش	—	
۱۷۸	بیمه سایبری	بیمه تراکنش تجارت الکترونیک	—	
۱۷۹		بیمه الکترونیکی (e-Insurance)	—	
۱۸۰		بیمه پوشش وثیقه	—	
۱۸۱		بیمه تداوم تجارت	—	
۱۸۲		بیمه مراسم ازدواج	—	
۱۸۳		بیمه ارتقای اعتبار	—	
۱۸۴		بیمه اعتبار پیشگیرانه	—	
۱۸۵		بیمه افراد دور از وطن	—	
۱۸۶		بیمه هزینه‌های دادگاهی بعد از تشکیل دادگاه	—	
۱۸۷		بیمه هزینه‌های دادگاهی قبل از تشکیل دادگاه	—	
۱۸۸		بیمه حیوانات خانگی	—	
۱۸۹		بیمه آدم‌ربایی و غرامت آزادسازی آن	—	

ردیف	انواع بیمه‌ها	موجود در جهان	موجود در ایران
۱۹۰		بیمه غرامت جایزه	—
۱۹۱		بیمه زنجیره ارزش یا کار در جریان ساخت	—
۱۹۲		بیمه خسارت فروش مجدد	—
۱۹۳		بیمه جامع اماکن تجاری	— عمده موارد تحت پوشش این بیمه عبارتند از: بیمه مسئولیت حرفه‌ای ناشی از اجرای نامناسب فعالیت‌ها، بیمه مسئولیت‌های عمومی در برابر کارکنان، خسارت‌های ناشی از توقف در کسب و کار، بیمه خسارت‌های وارده به موجودی نقدی و پول در حال حمل، خسارت‌های وارده به ویت‌رین‌ها و شیشه‌های داخل و خارج از محوطه تحت پوشش، خسارت‌های ناشی از خرابی خطوط تلفن، خسارت‌های ناشی از قطع برق، آب و گاز
۱۹۴		بیمه از دست رفتن سود	—
۱۹۵		بیمه دریافت اجاره توسط صاحبخانه	—
۱۹۶		بیمه بیماری‌های خطرناک	—
۱۹۷		بیمه افراد دارای نقص عضو موقت	—
۱۹۸		بیمه اجاره‌بها	—
۱۹۹		بیمه تفاوت اجاره‌بها	—
۲۰۰		بیمه حق مالکیت	—
۲۰۱		بیمه خسارت‌های ناشی از جعل اسناد مالی	—
۲۰۲		بیمه دزدی کارمندان	—
۲۰۳		بیمه هزینه‌های پیگرد قانونی	—
۲۰۴		بیمه کالاهای امانی	—
۲۰۵		بیمه بدنه قطارها	—

مأخذ: تحقیقات نگارنده.

جمع‌بندی و پیشنهادات

با توجه به جدول رشته‌های بیمه‌ای موجود در ایران و سایر کشورها بیش از ۲۰۰ رشته بیمه‌ای در صنعت بیمه جهان ارائه می‌شود.

با بررسی اجمالی صنعت بیمه ایران می‌توان گفت در کشور ۸ رشته در بیمه اشخاص، ۱۰ رشته در بیمه اموال، ۲۱ رشته در بیمه مسئولیت و ۳۴ رشته در «سایر بیمه‌ها» ارائه نمی‌شود. به عبارت دیگر بیش از ۷۰ رشته فعالیت بیمه‌ای در شرایط فعلی توسط بیمه‌گران کشور عرضه نمی‌گردد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نمی‌توان علت مشخص و واحدی برای عدم ارائه این نوع پوشش‌های بیمه‌ای یافت، اما به‌طور کلی می‌توان به دلایل ذیل اشاره کرد:

- فراهم نبودن بسترهای لازم برای حرکت از نظام تعرفه‌ای به نظام غیرتعرفه‌ای،
- عدم وجود تقاضا از سوی بیمه‌گذاران و یا به نوعی عدم قابلیت به‌کارگیری این رشته‌ها در کشور،

- عدم پرداخت اصولی و سریع خسارت،
- وجود پاره‌ای از مسائل شرعی مربوط به طراحی برخی رشته‌های بیمه‌ای،
- نبود بسترهای اجتماعی و ضعف در فرهنگ بیمه‌ای،
- خلأ و نقصان قانونی و عدم شفافیت قوانین موجود در این زمینه،
- حسابسازی شرکت‌های بیمه‌ای
- نارسایی برخی از قوانین در پاسخگویی به نیاز فعلی صنعت،
- عدم رقابت بین شرکت‌های بیمه خارجی و داخلی،
- ضعف در بازاریابی و عدم توجه به نیازهای مردم،
- فقدان نظام مالی و فنی جامع و مدون برای شبکه فروش و نحوه نظارت بر آن.

به‌عبارت دیگر می‌توان گفت رویه متداول شرکت‌های پیشرفته بیمه‌ای در حال حاضر، ارائه یک محصول مشخص بیمه‌ای نیست، بلکه بیمه‌گران نیازهای بیمه‌ای ارائه شده را مبنا قرار می‌دهند. اصولاً تعامل شرکت‌های بیمه داخلی با شرکت‌های بیمه در سایر کشورها از طریق پوشش‌های بیمه‌ای اتکایی صورت می‌پذیرد و در این فرایند تنها شرایط بیمه‌نامه خاصی مورد مبادله قرار گرفته و اصولاً این موافقت بدون تغییر و یا با ارائه پیشنهادی از سوی طرفین می‌باشد و در سایر موارد متأسفانه هیچ‌گونه اطلاعات و شرایطی از بیمه‌نامه‌ها قابل دسترس نمی‌باشد. چون اولاً هیچ‌گونه تعامل و موافقتنامه‌ای در این خصوص وجود ندارد، ثانیاً در فضای اینترنت نیز تنها موضوع بیمه قابل مشاهده بوده و دسترسی به شرایط بیمه‌نامه‌های قابل ارائه که متضمن تمام

مواد و شرایط حاکم بر بیمه‌نامه باشد وجود ندارد و ثالثاً در حال حاضر هیچ‌گونه اقدامی جهت آموزش و تبادل دانش فنی - بیمه‌ای صورت نمی‌گیرد و به همین دلیل است که در خصوص نوع و نحوه پوشش‌های بیمه‌ای جدید و به خصوص قوانین وضع شده در آن کشورها، جهت توسعه و پیشرفت صنعت بیمه کشور نمی‌توان به نتایجی مطلوب دست یافت، لذا در صورتی که نیاز به بررسی تطبیقی در این خصوص احساس شود باید کارگروهی به همین منظور تشکیل شود.

همچنین اقدامات ذیل می‌تواند در رفع موانع توسعه مفید واقع شود:

- ایجاد نهادهای تخصصی برای صنعت بیمه (مانند ایجاد شرکت‌های تخصصی ارزیابی ریسک، مؤسسات رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه و ...)

- الگوبرداری صحیح از فرآیند و چگونگی چرخه بیمه در کشورهای پیشرفته و تلاش در جهت بومی‌سازی آن،

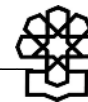
- توسعه سرمایه‌گذاری در امر تحقیق و توسعه برای بهبود فضای کسب‌وکار و پیشرفت صنعت بیمه،

- با تدوین و اجرای برنامه جامع آماری، تکنولوژی اطلاعات و فروش الکترونیکی بیمه‌نامه‌ها و... زمینه ارائه خدمات شفاف و سریع فراهم شده، قدرت پاسخگویی صنعت بیمه به نیازها و خواسته‌های مشتریان ارتقا یافته و کنترل و نظارت بر صنعت بیمه و فعالیت‌های بیمه‌گری به روز و آسان‌تر صورت خواهد پذیرفت.

- با جایگزین نمودن نظارت‌های یکپارچه سازنده به جای نظارت‌های متعدد و بعضاً متضاد با فعالیت‌های بیمه‌گری، ضمن تضمین حقوق صاحبان حق، مسئولیت‌پذیری و شهادت تصمیم‌گیری به منظور ارتقای کیفیت خدمات، ایجاد تنوع در پوشش‌های بیمه‌ای و طراحی بیمه‌های جدید افزایش خواهد یافت.

- با اصلاح سیستم نظارت و حذف تدریجی نظارت تعرفه‌ای و جایگزینی آن با نظارت مالی براساس توانگری شرکت‌های بیمه، زمینه‌های فعالیت شرکت‌های بیمه در بازار رقابتی فراهم شده و رقابت‌پذیری شرکت‌ها به‌منظور افزایش کیفیت محصولات و کاهش قیمت منجر به نوآوری و خلاقیت در ارائه محصولات جدید خواهد شد.

- نهادینه کردن فرهنگ بیمه میان اقشار مردم، قشر فرهیخته، مراکز صنعتی و تولیدی شرکت‌های بیمه. (شرکت‌های بیمه) از طریق نهادینه نمودن فرهنگ بیمه در میان خود کارکنان صنعت بیمه و همچنین قبولانیدن این موضوع به شرکت‌های بیمه که فرهنگ‌سازی بیمه در جامعه تنها وظیفه دولت نیست، بلکه بخش عظیمی از این وظیفه برعهده خود شرکت‌های بیمه است.

منابع و مأخذ

۱. اوترویل، ژان فرانسوا، مبانی نظری و عملی بیمه، ترجمه عبدالناصر همتی و علی دهقانی، تهران، انتشارات بیمه مرکزی، ۱۳۸۱.
۲. ایقاری، بهزاد. نکاتی درباره بیمه‌گر گروهی، فصلنامه صنعت بیمه، ش ۱، بهار ۱۳۶۵.
۳. بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، برنامه تحول در صنعت بیمه کشور، شهریورماه ۱۳۸۷.
۴. بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه‌نامه‌های عمر و انواع آن، بررسی میزان رشد، نشریه بیمه و توسعه، سال دوم، ش ۷، پاییز ۱۳۸۵.
۵. بیمه‌های مسئولیت در ایران، فصلنامه تخصصی آسیا، ش ۶، بهار ۱۳۷۷.
۶. حسن‌زاده کریم‌آباد، حمیدرضا. بررسی عوامل مؤثر بر رضایت خاطر بیمه‌گذاران با تأکید بر بیمه‌های حوادث و درمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی عباس صدقی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۸/۱/۱۶.
۷. دژپسند، فرهاد. بیمه و تجارت الکترونیک، معاونت برنامه‌ریزی وزارت بازرگانی، انتشارات سی‌زان، ۱۳۸۴.
۸. دعایی فیاضی، مرجان و ملیحه میرزاده. بیمه الکترونیکی در ایران، از تئوری تا عمل، بیمه و توسعه، ش ۳، پاییز ۱۳۸۴.
۹. دنیای اقتصاد، بازتاب: جهانی اقتصاد، ۱۳۸۸/۹/۲۱.
۱۰. دومین همایش بیمه و مدیریت ریسک در صنایع نفت و گاز و پتروشیمی طی روزهای ۱۶ و ۱۷ آذرماه ۱۳۸۸، رئیس کل بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران جناب دکتر فرشیا فراهی.
۱۱. زمانی جباری، پروانه. بیمه مسئولیت متصدی حمل‌ونقل دریایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی محمد امامی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۲/۱/۳۰.
۱۲. شناخت انواع بیمه (۲۲)، بیمه‌های مسئولیت و ریسک‌های متنوع (۳)، بیمه پول، فصلنامه تخصصی آسیا، ش ۲۲، بهار ۱۳۸۱.
۱۳. عالیخانی، علی و امیر بهرامی. بررسی و شناسایی موانع پیاده‌سازی بیمه الکترونیکی در صنعت بیمه ایران و ارائه راهکارهای مناسب، فصلنامه صنعت بیمه، سال بیست‌ودوم، ش ۲، تابستان ۱۳۸۶.
۱۴. قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث، پژوهشکده بیمه مصوب ۱۳۸۷/۵/۱۶.
۱۵. کرمی، میترا. کاربردهای فناوری اطلاعات در صنعت بیمه، نشریه مجلس و پژوهش، تابستان ۱۳۸۶، ش ۵۵.
۱۶. کریمی، آیت. اصول بیمه، انتشارات بیمه مرکزی، تهران، ۱۳۷۹.
۱۷. مباحث ارائه شده در این بخش برگرفته از دو سایت <http://www.bih.ir> و <http://iraninsurance.ir> می‌باشند.
۱۸. محمدبیگی، علی‌اعظم. راهنمای بیمه برای خانواده، پژوهشکده بیمه، ۱۳۸۸.
۱۹. محمدی، سعید و زارع محمدصادق. صنعت بیمه از تئوری تا عمل: بررسی و مقایسه وضعیت و عملکرد آن در ایران و جهان، سال دوم، ش ۱۳، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۸.
۲۰. محمودیان، امیر. تأثیر استراتژی فروش شرکت‌های بیمه (مستقیم و غیرمستقیم) بر عملکرد این شرکت‌ها، فصلنامه صنعت بیمه، سال هفدهم، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۱، شماره مسلسل ۶۷.
۲۱. مصدق، رحیم. نقش و جایگاه بیمه‌های بازرگانی اقتصاد ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی نورعلی نوری، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۷۲.

۲۲. همتی، عبدالناصر، نقش بیمه در تجارت الکترونیک، مجموعه مقالات همایش تجارت الکترونیک، چاپ و نشر بازرگانی، آذرماه ۱۳۸۲.

23. <http://www.aftabir.com>

24. <http://www.centinsur.ir>

25. <http://www.centinsur.ir>

26. The European E-business Market Watch, "ICT E-business in the Insurance and Pension Funding Services Sector", 2002 "www.ebusiness-watch, org".

27. <http://www.centinsur.ir>

28. <http://aiin.ir>

29. <http://bih.ir>

30. www.ineas.com

31. <http://iraninsurance.ir>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۱۶۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مروری بر انواع فعالیت‌های نوین بیمه‌ای در صنعت بیمه جهان و موانع توسعه آنها در ایران

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازارهای مالی)

تهیه و تدوین: حسین هرورانی

ناظران علمی: احمد شعبانی، مهدی تکیه

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۰/۱۸